

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra obchodního práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Obchodní vedení statutárními orgány obchodních společností

Markéta Štafková

Plzeň 2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Markéta ŠTAFKOVÁ**
Osobní číslo: **R08M0329P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Obchodní vedení statutárními orgány obchodních společností**
Zadávací katedra: **Katedra obchodního práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Statutární orgán, práva a povinnosti
3. Obchodní vedení, historie vývoje a současný pojem
4. Složky a obsah obchodního vedení
5. Výlučnost obchodního vedení
6. Porušení povinností při obchodním vedení
7. Komparace právní úpravy obchodního vedení se zahraniční právní úpravou
8. Zhodnocení platné právní úpravy a její odraz v aktuální judikatuře
9. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury: viz příloha

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Josef Holejšovský

Katedra obchodního práva

Datum zadání diplomové práce:

14. prosince 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2013

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.

děkan

Prof. JUDr. Přemysl Raban, CSc.

vedoucí katedry

V Plzni dne 27. září 2012

Příloha zadání diplomové práce

Seznam odborné literatury:

- Dvořák, T. Osobní obchodní společnosti. Praha: Wolters Kluwer, 2008
- Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. 3. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2008
- Dvořák, T. Akciová společnost a Evropská společnost. Praha: Wolters Kluwer, 2009
- Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp., Z. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2009
- Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010
- Eliáš, K., Pokorná, J., Dvořák, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010
- Pelikánová, I. a kol. Obchodní právo. 1. díl. Úvod do obchodního práva, osoby v podnikání a přihlédnutím k právu EU. Praha: Wolters Kluwer, 2010
- Suchoža, J., Husák., J. Obchodné právo. Bratislava: Iura Edition, 2010
- Vítek, J. Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností. Praha: Wolters Kluwer, 2012
- Pelikánová, I. a kol. Obchodní právo 5. díl. Odpovědnost (s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku). Praha: Wolters Kluwer, 2012
- Dvořák, T. Osobní obchodní společnosti ve světle rekodifikace českého obchodního práva. Praha: Wolters Kluwer, 2012
- Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích
- Odborné časopisy
- Judikatura

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Obchodní vedení statutárními orgány obchodních společností*“ zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Praze 25. 3. 2013

Markéta Štafková

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Josefu Holejšovskému, který mi pomohl při zpracování diplomové práce, zejména pak za jeho ochotu, cenné rady a vstřícnost.

OBSAH

1. ÚVOD	06
2. STATUTÁRNÍ ORGÁN, JEHO PRÁVA A POVINNOSTI	
2.1. Právní úprava statutárního orgánu	08
2.2. Práva a povinnosti statutárního orgánu	09
2.3. Smluvní úprava	12
2.4. Právní úprava dle zákona o obchodních korporacích	14
3. OBCHODNÍ VEDENÍ, HISTORIE VÝVOJE A SOUČASNÝ POJEM	
3.1. Vymezení pojmu obchodního vedení	15
3.2. Historie vývoje obchodního vedení	18
3.3. Současný pojem obchodního vedení	20
4. SLOŽKY A OBSAH OBCHODNÍHO VEDENÍ	22
4.1. Odlišení obchodního vedení od jednání jménem společnosti	23
4.2. Odlišení obchodního vedení od právního úkonu společnosti	25
4.3. Odlišení obchodního vedení od zákonného zmocnění	26
4.4. Funkce a realizace obchodního vedení	28
5. VÝLUČNOST OBCHODNÍHO VEDENÍ	33
5.1. Pověření k obchodnímu vedení dle § 66d Obchodního zákoníku	35
5.2. Forma pověření k obchodnímu vedení	38
5.3. Samokontraktace	41
6. PORUŠENÍ POVINNOSTÍ PŘI OBCHODNÍM VEDENÍ	42
6.1. Péče řádného hospodáře	43
6.2. Odpovědnost za porušení povinností	46
6.3. Podstata trestní odpovědnosti	47
6.4. Liberace	49

7. KOMPARACE PRÁVNÍ ÚPRAVY OBCHODNÍHO VEDENÍ SE ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU	
7.1. Obchodní vedení dle slovenského obchodního zákoníku	50
7.2. Souběh funkce statutárního orgánu a zaměstnaneckého poměru	52
8. ZHODNOCENÍ PLATNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY	
8.1. Platná právní úprava	53
8.2. Úprava dle zákona o obchodních korporacích	54
9. ZÁVĚR	55
RESUME	57
SEZNAM LITERATURY	60

1. ÚVOD

Obchodní vedení je jedním z okruhů, který spadá do věcné působnosti zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obchodní zákoník“ nebo „ObchZ“). Obchodní vedení je dennodenní součástí každé obchodní společnosti, aniž by se nad ním někdo pozastavoval. Na druhou stranu právě tato běžnost může vést ke vzniku řady sporných otázek, jež patří mezi ty, které často nacházejí svůj odraz v rozhodovací praxi soudů. Hlavním cílem této práce je nalézt hranice obchodního vedení, jež nejsou vždy zcela zřetelné. Tato diplomová práce vychází z aktuální právní úpravy, přičemž se zaměřuje i na úpravu, jež nabude účinnosti od 1. 1. 2014, tedy nový zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“) a zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech /zákon o obchodních korporacích/ (dále jen „ZOK“).

Včetně tohoto úvodu a závěrečného zhodnocení je diplomová práce rozdělena do devíti samostatných kapitol, které jsou dále tématicky podřazeny do dílčích částí. Nezbytnou složkou této práce, které plyne i z jejího názvu, je seznámení se právní úpravou statutárního orgánu ve všech typech obchodních společností, jež se nacházejí jako *numerus clausus* v českém právním řádu. Této části je věnována kapitola s pořadovým číslem dva. Jednotlivá práva a povinnosti tvoří v této práci vybraný výčet těch nejzákladnějších, a to napříč všemi společnostmi. Třetí část práce se zabývá základním vymezením samotného pojmu „*obchodní vedení*“. Definice tohoto pojmu není definována v žádném právním předpise a k jeho vymezení jsem čerpala zejména z četné judikatury nejvyšších soudů České republiky a z odborných publikací. V popisu vývoje obchodního vedení jsem se zaměřila především na bouřlivě diskutované rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR sp. zn. 3 Ads / 2010-58. Toto rozhodnutí předurčilo další vývoj této problematiky, neboť pobídlo zákonodárce k legislativní změně, jež vedla k legalizaci stavu, který se v českém podnikatelském prostředí bez zákonné opory trvale vyskytoval. Ve čtvrté kapitole této práce usiluji o vymezení složek a obsahu obchodního vedení, a to především formou odlišení od ostatních úkonů a činností, jež mohou v některých případech splývat. V kapitole páté s názvem „*Vylučnost obchodního vedení*“ je zvláště obsažena relativně stále nová

právní úprava tohoto institutu, jež se nachází v ustanovení § 66d obchodního zákoníku. K předmětnému ustanovení připojuji detailnější komentář. S výkonem funkce obchodního vedení je spojena i řada povinností. Jejich popis se objevuje již v úvodu této práce, v kapitole druhé, značněji jsou však povinnosti a následky za jejich porušení, včetně nastupující odpovědnosti za toto porušení, rozebrány v kapitole šesté. Jako dílčí cíl této práce jsem si dále stanovila i komparaci české právní úpravy se zahraniční úpravou. Pro porovnání jsem zvolila slovenské právo, jež vzniklo na stejných základech jako česká právní úprava, avšak po roce 1993 nabralo samostatný směr. V neposlední řadě se věnuji i zhodnocení platné právní úpravy, přičemž s ohledem na budoucí vývoj považuji za vhodné, ne-li nutné, zmínit i právní úpravu, jež vstoupí v účinnost od 1. 1. 2014.

V práci jsou využity zejména metody analýzy, hodnocení a komparace. Text vychází z použití systémového srovnání. Významnou část podkladů pro tuto práci tvoří rozhodnutí soudních instancí, zejména nejvyšších soudů České republiky, dále zákony, výkladové slovníky, odborné publikace a řada odborných článků, jež velmi flexibilně reagovaly na vývoj této problematiky zejména v posledních dvou letech. Vybrané téma je poměrně široké a s ohledem na relativně novou úpravu přináší i řadu možností úvah. Každá jednotlivá kapitola by mohla být samostatným tématem, mou snahou bylo však obsáhnout komplexně právní úpravu této problematiky.

Nejen mým cílem, ale rovněž i přáním je, aby tato práce poskytla ucelenější a lepší náhled na problematiku obchodního vedení, nejen po teoretické, ale i po praktické stránce.

2. STATUTÁRNÍ ORGÁN, JEHO PRÁVA A POVINNOSTI

2.1. PRÁVNÍ ÚPRAVA STATUTÁRNÍHO ORGÁNU

Pojem statutárního orgánu definuje občanský zákoník v ustanovení § 20 v odst. 1 „Právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí ti, kteří k tomu jsou oprávněni smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem (statutární orgány).“ Jednání těchto osob se považuje přímo za jednání právnické osoby a osoby v této funkci lze označit za univerzální složku právnické osoby. Obchodní zákoník v ustanoveních o obchodních společnostech (a družstvu – není obsahem této práce) stanoví přímo, kdo je statutárním orgánem v jednotlivých společnostech. Ve veřejné obchodní společnosti (dále též jen „v.o.s.“), jež je považována za právnickou osobu osobní povahy, je právní úprava statutárního orgánu obsažena v ustanovení § 85 ObchZ, který stanoví, že statutárním orgánem v.o.s. jsou všichni společníci, pokud společenská smlouva nestanoví jinak. V § 101 ObchZ představují statutární orgán komanditní společnosti (dále též jen „k.s.“) pouze komplementáři. Pokud ze společenské smlouvy nevyplývá něco jiného, je každý komplementář oprávněn jednat jménem společnosti samostatně. Z tohoto ustanovení tedy jednoznačně plyne, že komanditista nemůže být statutárním orgánem. Toto ustanovení je kogentní povahy. Právní postavení představenstva jakožto statutárního orgánu akciové společnosti je upraveno v ustanovení § 191 ObchZ. Představenstvo je orgánem kolektivního charakteru. Řídí činnost akciové společnosti a jedná jejím jménem ve všech věcech. Navenek jedná každý člen představenstva, pokud nevyplývá ze stanov něco jiného. V § 133 až 136 ObchZ je upraveno právní postavení statutárního orgánu společnosti s ručením omezeným, tedy jednatele. Součástí je i odkaz na některá ustanovení týkající se představenstva akciové společnosti. Způsob, kterým zavazuje statutární orgán společnost, se zapisuje do obchodního rejstříku a je závazný. „Statutární orgán vládne jednatelským oprávněním, které obsahuje obchodní vedení vážnoucí na rutinní správě podniku a které se projevuje jak dovnitř, tak navenek.“¹

¹ HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Auditorium, 2010. Str. 89*

2.2. PRÁVA A POVINNOSTI STATUTÁRNÍHO ORGÁNU

Jednotlivá práva a povinnosti uvádí obchodní zákoník v celé řadě svých ustanovení, jejich výčet však nelze považovat za ucelený, spíše podtrhují význam jen určitých aktivit, jímž je přímo zákonem přisuzována zvláštní důležitost. Tyto práva a povinnosti lze považovat v podstatě za obecné, na které je ze zákona nárok či naopak, je zde povinnost dodržovat tyto povinnosti při všech úkonech, a to nejen v rámci obchodního vedení, tedy dovnitř společnosti, ale i při jednání za společnost navenek.

Ve veřejné obchodní společnosti se práva a povinnosti řídí společenskou smlouvou. Základním nemajetkovým právem každého společníka je být statutárním orgánem. V rámci dohodnutých zásad mezi společníky prezentují další nemajetková práva především oprávnění k obchodnímu vedení, rozhodování o všech významných záležitostech společnosti, právo na informace, legitimace k podání žaloby o náhradu škody proti společníkovi, který za tuto škodu vůči společnosti odpovídá a žaloba na splacení vkladu proti společníkovi, který je se splacením vkladu v prodlení. Mezi majetková práva se řadí právo podílet se na zisku společnosti, vypořádací podíl, podíl na likvidačním zůstatku. K povinnostem společníků pak na druhé straně patří povinnost podílet se osobně na podnikatelských aktivitách společnosti, dále zejména postupovat při plnění svých povinností s péčí řádného hospodáře, splnit svou vkladovou povinnost, nést ztrátu společnosti, dodržovat zákaz konkurence a v neposlední řadě též ručení za závazky společnosti. Postavení společníků v komanditní společnosti, nyní myšleno postavení komplementářů, je obdobné jako postavení společníků v.o.s. Rovněž s tím spojená práva vykazují obdobné prvky. Mezi nejzákladnější oprávnění komplementářů patří rovněž samotné obchodní vedení a postavení statutárního orgánu. Z povinností je třeba opětovně zmínit povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře, zákaz konkurence, povinnost nést ztrátu společnosti a neomezené ručení za závazky společnosti. Komanditista pak narozdíl od komplementáře nemá oprávnění k obchodnímu vedení ani k jednání. K jeho podstatným právům patří právo na informace, tudíž možnost určité kontroly, zejména formou nahlížení do účetnictví. Povinnost pak představuje například složení vkladu minimálně ve výši 5.000,- Kč.

Obchodní zákoník nepředepisuje žádnou vnitřní strukturu orgánů v osobních společnostech. Řízení společnosti je svěřeno tedy přímo společníkům. Konkrétně k veřejné obchodní společnosti uvádím „Rozhodování o záležitostech, které se týkají provozu podniku společnosti, a sice o záležitostech běžné povahy, které je nutno zajišťovat opakovaně a kterými je realizován zapsaný předmět podnikání společnosti, je upraveno v § 81. Tyto činnosti převážně rutinního charakteru bývají označovány shrnujícím termínem obchodní vedení a k jejich výkonu opravňuje obchodní zákoník každého společníka, předpokládá však, že společníci mezi sebou dohodnou zásady, kterými se při obchodním vedení budou řídit.“² Rovněž u komanditní společnosti je situace ohledně vnitřní organizace podobná organizaci ve veřejné obchodní společnosti. „Rozhodování o provozních záležitostech podniku, který náleží společnosti, a sice záležitostech běžné povahy, které je nutno zajišťovat opakovaně a kterými je realizován zapsaný předmět podnikání společnosti (obchodní vedení), svěřuje zákon pouze komplementářům.“³

Právní postavení společníků společností s ručením omezeným stojí na právu a povinnosti úměrné majetkové účasti. Společník je povinen složit vklad pod sankcí úroku z prodlení a možnosti vyloučení v kadučním řízení. Je rovněž povinen zachovávat tajemství, dodržovat zákaz konkurenčního jednání a podílet se osobně na činnosti společnosti. Mezi práva se řadí právo na podíl na zisku, právo na vypořádací podíl, právo na podíl na likvidačním zůstatku, právo na informace, právo podílet se na řízení společnosti, zejména hlasováním na valné hromadě. Co náleží ke konkrétním právům a povinnostem členů představenstva akciové společnosti, je upraveno v § 196 a násl. ObchZ. Práva a povinnosti členů představenstva se odvíjejí od jejich působnosti. Představenstvo zabezpečuje zejména obchodní vedení společnosti včetně řádného účetnictví. V této souvislosti předkládá valné hromadě ke schválení řádnou, mimořádnou a konsolidovanou, popř. i mezitímní účetní závěrku, návrh na rozdělení zisku nebo úhradu ztráty. Dále předkládá zprávu o podnikatelské činnosti společnosti a o stavu jejího majetku. Koná povinnosti vztahující se k valné hromadě, zejména svolává valnou

² ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., POKORNÁ, J. a kolektiv. *Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé.* C.H.BECK, 2009, str. 116

³ ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., POKORNÁ, J. a kolektiv. *Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé.* C.H.BECK, 2009, str. 154

hromadu, uveřejňuje pozvánku, je-li to povinné, vyhotovuje zápis o valné hromadě atd. Významnou povinností je vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře a zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jež by mohly způsobit společnosti škodu. Členové představenstva jsou povinni řídit se zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou, pokud jsou v souladu s vnitřními předpisy a stanovami. Smluvní vztah se mezi členem představenstva a společností se řídí vedle zákona, stanov i smlouvou o výkonu funkce.

Jak již bylo uvedeno výše, ve společnosti s ručením omezeným, náleží obchodní vedení jednatelem, resp. jednatelům společnosti, tedy náleží jim rozhodování o obchodní a personální politice a o běžných záležitostech provozu podniku společnosti. Rovněž jednatele se řídí pokyny a zásadami schválenými valnou hromadou, pokud jsou v souladu s právními předpisy a společenskou smlouvou. Práva a povinnosti se ve větší míře shodují s právy a povinnostmi členů představenstva akciové společnosti. Ve stručnosti uvádím opětovně například povinnost vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře a zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, oznámit rejstříkovému soudu splacení celého vkladu každého společníka, rozhodnutí o použití rezervního fondu, povinnosti související s konáním valné hromady atd. *„Jednatelé jsou výkonným orgánem společnosti. Zákonné vymezení jejich působnosti směřuje jednak vně společnosti – jsou jejím statutárním orgánem, jednak do vnitřních vztahů společnosti, kde se jejich působnost rozpadá na dvě větve: je jim svěřeno obchodní vedení společnosti, rozhodují tedy o běžných záležitostech provozu podniku společnosti, ale současně vykonávají i zákonem vymezené funkce, které se týkají postavení společnosti jako právnické osoby (svolávají valnou hromadu, řídí její jednání před tím, než je zvolen předseda valné hromady, zabezpečují zápis z valné hromady a rozesílají jej společníkům, mají povinnost poskytovat společníkům informace o záležitostech společnosti).“⁴* I zde mezi společností a jednatelem je možno uzavřít fakultativně smlouvu o výkonu funkce.

Pokud jde o povinnosti statutárního orgánu, jsou upraveny nejen v obchodním zákoníku, ale rovněž i v dalších právních předpisech, a to například v zákoně

⁴ ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., POKORNÁ, J. a kolektiv. *Kurs obchodního práva. Právnické osoby jako podnikatelé.* C.H.BECK, 2005, str. 216

č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákon, konkrétně v § 98, kde je stanovena povinnost podat insolvenční návrh nebo dále v příslušných ustanoveních živnostenského zákona.

2.3. SMLUVNÍ ÚPRAVA

Právní vztah statutárních orgánů a obchodních společností se řídí smluvně a vychází z § 66 odst. 2 ObchZ, v němž je mj. stanoveno, že „*vztah mezi společností a osobou, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu společnosti anebo společníkem při zařizování záležitostí společnosti, se řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, pokud ze smlouvy o výkonu funkce, byla-li uzavřena, nebo ze zákona nevyplývá jiné určení práv a povinností.*“ K povaze smlouvy o výkonu funkce lze říci, že „*Důvod, proč je v § 66 odst. 2 obch. zák. zavedena obchodněprávní povaha smlouvy o výkonu funkce, je motivován odpovědnostním režimem a zohledněním péče řádného hospodáře.*“⁵

Závazek k výkonu funkce statutárního orgánu či člena statutárního orgánu je závazkem osobní povahy (narozdíl od mandátní smlouvy). Daná fyzická osoba je tedy povinna vykonávat svou funkci osobně a výkonem této funkce nelze pověřit třetí osobu, vyjma, kdy lze pro jednotlivé úkony udělit plnou moc třetí osobě. Výlučnost osobní povahy je tedy nutno chápat jako závazek vykonávat řídicí funkci v dané obchodní společnosti. V příslušném ustanovení najdeme i povinnost písemné formy smlouvy o výkonu funkce a povinnost schválit smlouvu valnou hromadou nebo všemi společníky, kteří ručí za závazky společnosti neomezeně. „*Z povahy věci vyplývá, že nejde o smlouvu pracovní, nýbrž speciální obchodněprávní vztah.*“⁶ Obchodní zákoník neukládá uzavření smlouvy o výkonu funkce povinně. Pro případ, že nebyla uzavřena, nebo uzavřena byla, ale některé otázky výslovně neupravuje, použijí se přiměřeně ustanovení obchodního zákoníku o mandátní smlouvě. Mandátní smlouva má tedy subsidiární charakter. Nad to je smlouvou určenou a použitelnou zejména pro smluvní vztahy vznikající

⁵ HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Auditorium, 2010. Str. 102*

⁶ ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., POKORNÁ, J. a kolektiv. *Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. C-H-BECK, 2009, str. 217*

mezi různými subjekty (typicky například mezi advokátem a jeho klientem). Co se týká formy, ukládá obchodní zákoník povinně písemnou podobu, a to pod sankcí neplatnosti (ex nunc). Současně je dána povinnost schválení valnou hromadou u kapitálových společností a u osobních obchodních společností všemi společníky, kteří ručí za závazky společnosti neomezeně, a to rovněž pod sankcí neplatnosti. Obchodní zákoník nestanovuje podstatné obsahové náležitosti této smlouvy. Lze tedy pouze doporučit úpravu všech práv a povinností, které souvisejí se samotným výkonem funkce, zejména pak výslovně upravit otázky odměňování za výkon funkce, vč. případných nadstandardních plnění. Dále sjednání konkurenční doložky, výslovný zákaz nekalosoutěžního jednání, povinnost mlčenlivosti, stanovení smluvních pokut pro případné porušení sjednaných povinností a podobně. Tuto podrobnější úpravu práv a povinností ve smlouvě o výkonu funkce lze doporučit zvláště za účelem předcházení vzniku případných sporů v budoucnu. Poměrně diskutovanou oblastí, jež se vztahuje k výkonu funkce, je odměňování. K této problematice se staví obchodní zákoník v ustanovení § 66 odst. 3 „*Jakékoliv plnění společnosti ve prospěch osoby, jež je orgánem společnosti nebo jeho členem, na které neplyne právo z právního předpisu nebo z vnitřního předpisu, lze poskytnout pouze se souhlasem valné hromady, nebo je-li přiznáno ve smlouvě o výkonu funkce. Společnost plnění neposkytne, jestliže výkon funkce zřejmě přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti, anebo při zaviněném porušení právní povinnosti v souvislosti s výkonem funkce.*“ Obchodní zákoník ani jiný právní předpis tedy nestanovují výslovnou povinnost společnosti vyplácen statutárnímu orgánu odměnu za výkon jeho funkce. I zde se pro případ nesjednání odměny, aplikují přiměřeně ustanovení o mandátní smlouvě, tj. právo na úplatu, jež je obvyklá. Poslední věta z citovaného ustanovení pak představuje ochranu společnosti před nekompetentností osob vykonávajících funkci jejich statutárních orgánů.

V případě výkonu funkce statutárního orgánu či funkce člena statutárního orgánu nejde o jednání za jiného, nejedná se o případ zastoupení. Obchodní společnost jedná osobně prostřednictvím svého statutárního orgánu a statutární orgán navenek projevuje bezprostřední vůli obchodní společnosti.

2.4. PRÁVNÍ ÚPRAVA DLE ZÁKONA O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH

Dle platné právní úpravy není povinnost písemné smlouvy o výkonu funkce v případě kapitálových společností povinným úkonem. Toto se zřejmě od 1. 1. 2014 přijetím návrhu zákona o obchodních korporacích změní. V novém zákoně o obchodních korporacích, jež by se měl státu účinným od 1. 1. 2014 je smlouva o výkonu funkce upravena v § 59 až 61. „*Podmínky vzniku smlouvy o výkonu funkce jsou upraveny pouze v obecné rovině. Tato smlouva vzniká vždy ex lege jmenováním – vzniká jako smlouva příkazní, ledaže se smluvní strany dohodnou jinak (tedy výslovně nezakazuje využití jiného smluvního typu, vč. pracovněprávní smlouvy).*“⁷ Práva a povinnosti mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu se řídí přiměřeně ustanoveními občanského zákoníku o příkazu. Povinnost schválení smlouvy valnou hromadou, tj. nejvyšším orgánem společnosti zůstává zachována v § 59 odst. 3 ZOK. K úpravě úplatnosti této smlouvy je v § 59 odst. 3 nového zákona uvedeno, že výkon funkce bude bezplatný, nebude-li ve smlouvě o výkonu funkce sjednáno jinak. „*Plnění, na které neplyne nárok ze zákona, vnitřního předpisu nebo smlouvy o výkonu funkce, lze poskytnout pouze se souhlasem společnosti, družstva nebo osob, které schválili smlouvu o výkonu funkce – při absenci pravidel se sjednává smlouva bezplatná – toto řešení, které je odlišné od dosavadního, je motivační – dává tak stranám výběr, aby si odměny sjednaly přesně a předem, čímž se zdůrazňuje tzv. reward strategy (strategie odměňování).*“⁸ Dle § 60 ZOK bude muset smlouva o výkonu funkce v kapitálové společnosti obsahovat detailní údaje o odměňování, jako například vymezení všech složek odměn, určení výše odměny nebo způsobu jejího výpočtu a její podoby, určení pravidel pro výplatu zvláštních odměn a podílu na zisku, údaje o výhodách nebo odměnách.

Nový zákon o obchodních korporacích ve svých přechodných ustanoveních ukládá povinnost uzpůsobit ujednání smluv o výkonu funkce a o odměnách

⁷ HAVEL, B. a kolektiv. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Sagit, 2012, str. 54

⁸ *Důvodová zpráva k Zákonu o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)*

tomuto zákonu do 6 měsíců ode dne nabytí jeho účinnosti, jinak se uplatní fikce, že výkon funkce je bezplatný.

3. OBCHODNÍ VEDENÍ, HISTORIE VÝVOJE A SOUČASNÝ POJEM

3.1. VYMEZENÍ POJMU OBCHODNÍ VEDENÍ

Vymezení, resp. definice pojmu „*obchodní vedení*“ není v obchodním zákoníku, ani v jiném právním předpise nijak definováno, přestože se v zákoníku tento pojem běžně vyskytuje a užívá. Obchodní zákoník hovoří o obchodním vedení ve vztahu k obchodním společnostem, a to zejména v ustanovení § 81 ObchZ u veřejné obchodní společnosti, v § 97 ObchZ vztahující se ke komanditní společnosti, u jednatelů společnosti s ručením omezeným v § 134 ObchZ a u představenstva akciové společnosti v § 192 ObchZ. Od 1. 1. 2012 nově pak i v ustanovení § 66d ObchZ nazvaném „*Pověření obchodním vedením*“.

Obsah tohoto pojmu lze vymezit jak pozitivně, tak i negativně. Následující vymezení vyplývá především z dosavadní praxe, zejména však z rozsudků nejvyšších soudů ČR a odborné literatury. Jako pozitivní vystižení pojmu obchodního vedení lze uvést kupříkladu: „*Pod pojem obchodního vedení se zpravidla zahrnuje organizace a řízení podniku, který náleží společnosti, řízení zaměstnanců, rozhodování o provozních záležitostech, tj. např. zásobování, odbyt, reklama, vedení účetnictví apod., jakož i rozhodování o podnikatelských záměrech. Pod pojem obchodního vedení pak nelze zahrnout právní úkony uzavírané společností s třetími osobami.*“⁹ JUDr. Tomáš Dvořák k tomuto pojmu ve své publikaci uvádí mj., že pro obchodní vedení se „*V terminologii starší komercionalistické literatury se používal obrat „pravidelné opatření*“.¹⁰

Při hledání definice tohoto pojmu jsem postřehla rovněž vymezení pojmu s odvoláním na zahraniční úpravu: „*Jestliže bychom hledali zákonné vymezení*

⁹ DĚDIČ, J., LASÁK, J. *Právo kapitálových obchodních společností. I. díl.* Linde Praha, 2010, str. 879

¹⁰ DVOŘÁK, T., *Osobní obchodní společnosti ve světle rekonstrukce českého obchodního práva.* Wolters Kluwer, 2012, str. 229

tohoto pojmu, mohli bychom je nalézt např. v německém obchodním zákoníku, jehož ust. § 116 určuje, že oprávnění k obchodnímu vedení zahrnuje všechna jednání, která vyplývají z obvyklého provozování živnosti. Při konfrontaci s českou právní úpravou bychom potom mohli do pojmu obchodního vedení zahrnout organizaci a řízení podniku, který náleží společnosti, řízení zaměstnanců, rozhodování o provozních záležitostech, tj. např. zásobování, odbyt, reklama, vedení účetnictví apod.¹¹

Vymezení obchodního vedení se však stalo především předmětem výkladu nejvyšších soudů ČR. Uvádím hned několik interpretací, aby byl obsah pojmu co možná nejkompaktněji a nejpřesněji definován. Obchodní vedení je například v judikatuře označováno za „průběžnou pravidelnou správu záležitostí společnosti a jejího podniku, tzn. rozhodování o organizačních, technických, obchodních, personálních, finančních aj. otázkách běžného života“.¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR konstatoval, že „Pojem ‚obchodní vedení‘ je v právní teorii převážně vykládán jako řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech.“¹³ Konkrétněji lze uvést tento pojem s odkazem na další judikaturu, kde je obchodní vedení vymezeno jako řešení optimálního způsobu řízení společnost, marketing, řešení závazků společnosti (rozsudek NS ČR ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006), rozhodnutí o postupu při vymáhání pohledávek (rozsudek NS ČR ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3139/2007), rozhodování o tom, zda společnost uhradí konkrétní dluh (rozsudek NS ČR ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005), zásobování, odbyt, vedení účetnictví, reklamu, řízení zaměstnanců (rozsudek NS ČR ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006). Za jedno z nejpreciznějších vymezení pojmu je pak považováno vymezení v judikatuře trestního senátu Nejvyššího soudu, v rozhodnutí ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006, „Pod pojmem obchodního vedení se zpravidla zahrnuje organizace a řízení podniku, který náleží společnosti, řízení zaměstnanců, rozhodování o provozních záležitostech, tj. např. zásobování, odbyt, reklama, vedení účetnictví

¹¹ ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., POKORNÁ, J. a kolektiv. Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. C.H.BECK, 2005, str. 116

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2005, sp. zn. 4 Afs 24/2003

¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003

apod. jakož i rozhodování o podnikatelských záměrech“. Negativně je v témže rozhodnutí uvedeno, že do obchodního vedení „nenáleží ty činnosti, které jednatel provádí ve vztahu ke společníkům či orgánům společnosti, např. svolání valné hromady podle § 128 odst. 1 obch. zák., oznámení o následném přijetí usnesení valné hromady podle § 127 odst. 8 obch. zák., vedení seznamu společníků podle § 135 odst. 1 obch. zák. apod., neboť tyto činnosti se nedotýkají každodenní podnikatelské činnosti společnosti a směřují k výkonu práv společníků.“ Další definice je obsažena například v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 5. 10. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1208/2005, když uvedl „Obchodním vedením se rozumí řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její každodenní podnikatelské činnosti“.¹⁴ Zmínit lze i starší důvodovou zprávu k zákonu č. 370/2000 Sb. (jímž došlo k novelizaci obchodního zákoníku), jež jako jedna z prvních uvedla definici tak, že obchodním vedením se rozumí „provozování základní hospodářské činnosti a rozhodování o záležitostech uvnitř společnosti“.

Byť následující odlišení je součástí kapitoly s č. 4., považuji za vhodné, uvést i na tomto místě stručné odlišení pojmu obchodního vedení od jednáním jménem společnosti navenek tak, aby vymezení obchodního vedení bylo souborné. „Jednání jménem společnosti, ke kterému je příslušný pouze statutární orgán, se realizuje ve vztahu k třetím osobám, obchodní vedení směřuje dovnitř společnosti, jde při něm o řízení společnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech.“¹⁵ V prvním případě se tedy jednání realizuje ve vztahu ke třetím osobám, naopak obchodní vedení směřuje pouze dovnitř společnosti. Právní úkony, u obchodních společností nejčastěji např. uzavírání obchodních smluv, nelze subsumovat pod rozhodnutí o obchodním vedení společnosti. Je to tedy jednání jménem společnosti, ke kterému je oprávněn každý z jednatelů samostatně, nestanoví-li společenská smlouva nebo stanovy jinak. Do obchodního vedení nespádají dále ani činnosti, které se nedotýkají každodenní podnikatelské činnosti společnosti a které směřují k výkonu práv společníků,

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 10. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1208/2005

¹⁵ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M., et al. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. BECK, 2009, str. 303.

například veškerá aktivita kolem valné hromady, tj. její svolání, usnesení, zápis z jednání apod.

Na závěr této části doplním poslední definici obchodního vedení, jež dle mého názoru, nejlépe vystihuje obsah tohoto pojmu a současně doplňuje všechny výše uvedené definice: „*Hlavní rysy obchodního vedení jsou tak nasnadě: každodennost, řízení a běžné provozní záležitosti. Každodenností se přitom rozumí to, že jde o záležitosti, které jsou řešeny za chodu a nesnesou odkladu (např. až do další valné hromady). Řízení v sobě skrývá rysy rozhodování a organizace; jde tedy o takové činnosti, při nichž je potřeba nastavovat parametry budoucího chodu společnosti (např. množství výroby nebo způsob reklamy). Běžnost provozních záležitostí pak klade důraz na to, že jde o záležitosti normálního života společnosti, v rámci jejího předmětu činnosti a s tím souvisejících potřeb.*“¹⁶

3.2. HISTORIE VÝVOJE OBCHODNÍHO VEDENÍ

Vznik pojmu a obsahu obchodního vedení, tak jak je obsažen v obchodním zákoníku pod ustanovením § 66d dnes, je založen na poměrně bohaté judikатурní minulosti. Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud ČR dlouhodobě, takřka dvě desetiletí, konstantně judikovaly zákaz souběhu jednatelských titulů. Souběh lze charakterizovat jako výkon více činností jednou osobou, jež se překrývají v obsahu činností statutárního orgánu s jiným druhem práce a mají obsahovou shodnost výkonu lišící se pozice s funkcí statutárního orgánu. Ve svém rozhodnutí označovaly soudy tuto formu souběhu jako nepřipustnou, právě zvláště s ohledem na překrývání obsahu činností statutárního orgánu s jiným druhem pracovní činnosti (myšleno se zaměstnaneckou pozicí v téže obchodní společnosti). Nutno podotknout, že v České republice nebyl tento jev ničím neobvyklým či mimořádným. Naopak souběh jedné osoby, která působila na pozici vedoucího zaměstnance a současně byla členem statutárního orgánu, byl a i v současnosti stále je, v podnikatelské praxi na denním pořádku, a to i s ohledem na to, že souběh představuje výhodu nejen pro společnost, ale rovněž i pro daného zaměstnance a statutárního zástupce společnosti v jedné osobě.

¹⁶ VRAJÍK, M., *Právo. Kudy vedou hranice obchodního vedení?* 2012, str. 28

Mezníkem v tomto mlčky tolerovaném fenoménu se stal rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, sp. zn. 3 Ads / 2010-58. Tento rozsudek byl pro téma souběhu a zejména pak pro následný sled událostí velmi významný. Toto rozhodnutí spustilo neuvěřitelnou mediální vlnu a vyvolalo poměrně značnou právní nejistotu u nemalé části podnikatelské populace, neboť jak jsem uvedla již výše, souběh funkcí je v českém podnikatelském prostředí velmi rozšířený. V tomto rozsudku byla deklarována nepřipustnost souběhu funkce jednatele a ředitele společnosti v jedné osobě. Rozsudek konstatoval neplatnost pracovní smlouvy, zneplatnění právních úkonů, které vyplývaly ze souběhu, a současně byla konstatována nemožnost tohoto výkonu statutárního orgánu v zaměstnaneckém vztahu. V posuzovaném případě byl žalobce jednatelem a na základě pracovní smlouvy zároveň ředitelem společnosti. Orgány správy sociálního zabezpečení, konkrétně Okresní správa sociálního zabezpečení v Olomouci a následně i Krajský soud prvního stupně vyvodil, že pracovní poměr v tomto případě vůbec nevznikl, neboť náplní pracovního poměru nemůže být výkon činnosti statutárního orgánu. Dle rozhodovacích orgánů žalobce mj. neprokázal popisem pracovní činnosti (pracovní náplní) ředitele, že by vymezení těchto ředitelských činností bylo odlišné od pozice jednatele. Na základě toho byla zpochybněna existence pracovní smlouvy, žalobci tudíž nemohl vzniknout pojistný poměr podle zákona o nemocenském pojištění zaměstnanců. Proti tomuto rozhodnutí byla žalobcem, resp. stěžovatelem podána kasační stížnost ve správním soudnictví. Nejvyšší správní soud ČR tuto stížnost zamítnul, neboť „*v daném případě sice stěžovatel konstantně tvrdí, že náplň jeho činnosti jakožto jednatele společnosti na straně jedné a jako ředitele na straně druhé, se liší, ani v průběhu správního řízení, ani v průběhu řízení před soudem však blíže nespécifikoval, v čem tyto rozdíly spočívají a jaké důkazy navrhuje k jejich prokázání.*“¹⁷ V tomto rozhodnutí bylo tedy konstatováno, že stěžovatel neunesl důkazní břemeno a neuvedl žádný relevantní důkaz na podporu svých tvrzení podstatných pro vyvrácení souběhu jednatelství s pracovní pozicí ředitele. Nutno uvést, že odlišit pracovním popisem funkci jednatele a ředitele není nijak jednoduché. Obojí představuje vrcholnou pozici ve společnosti a obsahově jsou

¹⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 12. 2010, sp. zn. 3 Ads 119/2010-58

činnosti nepochybně podobné. Závěrečné zhodnocení Nejvyšším správním soudem ČR nebylo proto nikterak překvapivé: „Z žaloby a dokonce ani z kasační stížnosti přitom není zřejmé, v čem dle názoru stěžovatele správní orgány pochybily, jestliže vycházely za daných skutkových okolností z názoru, že stěžovatelův výkon funkce jednatele je v daném případě obsahově totožný s výkonem jeho funkce ředitele, jestliže sám stěžovatel k uvedeným logicky odůvodněným tezím nevytyčil žádnou konkrétní alternativu a především nepředložil žádné důkazy, které z povahy věci mohly být pouze jemu známy, případně mohly být pouze v jeho dispozici, a které by skutková zjištění učiněná ve správním řízení zpochybnily. Stěžovatel přitom měl, jak výše uvedeno, procesní povinnost poskytnout správním orgánům součinnost při zajišťování důkazů a s ohledem na koncentrační zásadu obsaženou v ust. 82 odst. 4 správního řádu ji měl dokonce splnit ještě v řízení před správním orgánem prvního stupně, což neučinil“.¹⁸ V návaznosti na výše popsany vývoj a na bouřlivou mediální vlnu oznámil ministr spravedlnosti České republiky zahájení prací na legislativním řešení problému. Výsledek tohoto řešení je popsán v navazujících částech této práce.

3.3. SOUČASNÝ POJEM OBCHODNÍHO VEDENÍ

Současný pojem obchodního vedení se váže na přijetí novely obchodního zákoníku, zákona č. 351/2011 Sb., kterým zákonodárce relativně briskně reagoval na vývoj popsany v předchozí části této kapitoly, a který souběh funkcí umožňuje. Dostalo se tak „legalizaci“ stávajícího stavu, který byl v podstatě po dvě desetiletí, až na jednotlivé judikaturní výjimky, mlčky tolerován a přecházen. Zákon č. 351/2011 Sb. novelizoval obchodní zákoník s účinností od 1. ledna 2012. Touto novelou došlo k významné změně spočívající v začlenění ustanovení § 66d, které výslovně připouští možnost pověřit výkonem obchodního vedení i jinou osobu, tedy připouští tzv. souběh funkce. Činnosti, které spadají pod obchodní vedení, lze tedy nyní vykonávat v pracovněprávním poměru, ale jen po předchozím pověření. Současný stav, po přijetí předmětného ustanovení § 66d ObchZ, řeší celkovou delegaci obchodního vedení. Novelizace se nedotkla pouze obchodního

¹⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 12. 2010, sp. zn. 3 Ads 119/2010-58

zákoníku, ale i dalších souvisejících právních předpisů, jmenovitě zákona o nemocenském pojištění, zákona o důchodovém pojištění a daňových zákonů, povětšinou rovněž s účinností od 1. ledna 2012.

Ustanovení § 66d ObchZ tedy připouští, aby statutární orgán společnosti pověřil výkonem obchodního vedení zčásti i zcela jiného. Výkon tohoto pověření je poté vykonáván v souběžném pracovním poměru. „*Představenstvo či jednatelé tak budou moci kdykoliv rozhodnout, že určité otázky obchodního vedení (např. týkající se finančního řízení) nebude rozhodovat představenstvo, resp. většina jednatelů, nýbrž že jejich rozhodování svěří některému z členů představenstva či jednotlivému jednatele. Ne že by tak představenstvo, resp. jednatelé, nemohlo rozhodnout i před 1. 1. 2012. Teorie ani judikatura nevyklučovali jak vertikální, tak horizontální delegaci rozhodování o vymezených záležitostech obchodního vedení. Rozdíl je však v tom, že teprve nová právní úprava s touto možností spojuje právo společnosti, aby s adresátem pověření na tento svěřený úkol uzavřela (souběžnou) pracovní smlouvu.*“¹⁹

Zmíněná novela obchodního zákoníku platí ovšem pouze vůči vztahům ex nunc. Nebylo přijato žádné přechodné ustanovení, které by se aplikovalo na vztahy vzniklé před 1. lednem 2012. S odstupem času, po více než jednom kalendářním roce mohu kladně konstatovat, že jsem nikde nezaznamenala zvýšený zájem ze strany příslušných státních úřadů, například opětovně ze strany orgánů správy sociálního zabezpečení, na řešení pracovních poměrů statutárních orgánů uzavřených do 31. 12. 2011. Takovýto postup nebyl odbornou veřejností ani předpokládán, a to s ohledem na možné dopady, jež by tento postup s sebou přinesl. Představme si například jen, co by způsobil požadavek všech zaměstnanců, kteří byli do 31. 12. 2011 současně statutárním orgánem ve společnosti, kdyby vyžadovali vydání bezdůvodného obohacení vyplaceného na pojistném, v případě že by například opět Okresní správa sociálního zabezpečení prohlásila všechny takovéto pracovní poměry za od počátku neplatné. Na závěr lze uvést, že nová úprava obchodního zákoníku týkající se pověření

¹⁹ ČECH, P. Hlavní změny v obchodním zákoníku po 1. lednu 2012. Právní rádce 1/2012

obchodním vedením je i přes řadu otázek hlavním přínosem pro praxi, zejména ve stanovení přípustnosti souběhu.

4. SLOŽKY A OBSAH OBCHODNÍHO VEDENÍ

„Obchodní vedení náleží, ex lege, statutárnímu orgánu. Naplňuje se tím zákonný předpoklad odlišení funkcí (sfér vlivu), čímž se zajišťuje nestrannost a kontrola. Nositel obchodního vedení je při jeho výkonu nezávislý a je chráněn před zásahy ze stran jiných orgánů korporace.“²⁰ U osobních společnostech je obchodní vedení zakotveno jednak v ustanovení § 81 odst. 1 ObchZ u veřejné obchodní společnosti a dále v § 97 odst. 1 ObchZ u komanditní společnosti. Pro společnost s ručením omezeným je obchodní vedení obsaženo v § 134 ObchZ a obchodní vedení akciové společnosti je uvedené v § 192 odst. 1 ObchZ. „Je třeba si povšimnout, že zákonodárce stanoví, že představenstvo obchodní vedení jen zabezpečuje (oproti obchodnímu vedení v případě společnosti s ručením omezeným, kde § 134 ObchZ stanoví, že obchodní vedení není jednatelem zabezpečováno, ale že mu náleží).“²¹

U představenstva akciové společnosti závisí tedy na jeho uvážení, jestli obchodní vedení zajistí samo svou vlastní činností anebo ho deleguje. Nově je úprava obchodního vedení jednatelů (ale rovněž i představenstva) v návrhu zákona o obchodních korporacích je uvedena v § 195 ZOK (u představenstva § 435 ZOK), tak že „Jednateli přísluší obchodní vedení společnosti.“ Otázka rozhodování o obchodním vedení bude tedy i pro jednatele společnosti s ručením omezeným od účinnosti tohoto zákona pojmána volněji. Míra přímého výkonu obchodního vedení ze strany statutárního orgánu obchodní společnosti neboli rozsah uděleného pověření k výkonu obchodního vedení, závisí na vůli členů statutárního orgánu. Podklad pro toto rozhodnutí bude zajisté podmíněn řadou objektivních okolností souvisejících zvláště s podnikatelskou činností dané obchodní společnosti, s jejím aktuálním vývojem, velikostí a dalšími determinujícími ukazateli. Delegovat obchodní vedení lze tedy jednak mezi

²⁰ HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Auditorium, 2010. Str. 86*

²¹ ŘEHÁČEK, O. *Představenstvo akciové společnosti a postavení jeho členů. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010, str. 25*

statutárním orgánem navzájem (dva a více jednatelů) nebo uvnitř představenstva, a nově tedy i na jinou osobu, povětšinou zaměstnance společnosti. „Z mlčení zákona však nelze dovozovat, že by při přesunu obchodního vedení na někoho jiného mělo dojít k ‚osvobození‘ původního nositele. Delegation nebo rozložení obchodního vedení samotné obchodní vedení nenarušují, pouze přinášejí další pravidla pro postupnou tvorbu vůle korporace a dávají jednotlivcům možnost modifikace péče řádného hospodáře, resp. rozvíjejí možnosti liberace.“²²

Obchodní vedení je pouze jednou z úloh statutárního orgánu společnosti. Kompetence společníků v osobních společnostech, jednatelů a členů představenstva v kapitálových společnostech lze rozdělit do tří okruhů: jednání jménem společnosti, obchodní vedení a ostatní úkoly.

4.1. ODLIŠENÍ OBCHODNÍHO VEDENÍ OD JEDNÁNÍ JMÉNEM SPOLEČNOSTI

Podstatnou část kompetencí v obchodních společnostech tvoří jednání jménem společnosti, tzv. jednatelské oprávnění neboli výlučná pravomoc jednat jménem společnosti navenek. Jakým způsobem tak bude činěno, stanoví konkrétně společenská smlouva, resp. stanovy akciové společnosti. Obchodní zákoník vychází z předpokladu, že každý jednatel nebo člen představenstva jedná samostatně, pokud není stanoveno jinak. Zvolený způsob jednání je závazný a zapisuje se do obchodního rejstříku, takže je snadno přístupný třetím osobám. „Jednání podnikatele je právním jednáním, které záleží v projevení jeho vůle vůči třetí osobě s cílem způsobit vznik, změnu nebo zánik práv a povinností, které právní předpisy s takovým projevem vůle spojují. Jde tedy o provádění právních úkonů.“²³ V obchodním zákoníku je speciální úprava jednání podnikatele obsažena v ustanovení § 13 – 16 ObchZ. Rozlišujeme jednání přímé a nepřímé. Přímým jednáním je v případě fyzické osoby její osobní jednání, kdy podnikatel sám činí právní úkony. Přímým jednáním právnické osoby je jednání jejího statutárního orgánu. Právní úkony učiněné tímto statutárním orgánem jsou pak

²² HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Auditorium, 2010. Str. 86-87*

²³ HENDRYCH, D. *Právní slovník. 3. podstatně rozšířené vydání. C.H.Beck, 2009*

právními úkony právnické osoby. Nepřímé jednání je jednání, při kterém projevuje vůli zástupce podnikatele jeho jménem a s důsledky pro něho. Pro zákonného zástupce vyplývá oprávnění ze zákona, pro smluvního zástupce z dohody o plné moci. Rozsah oprávnění statutárního orgánu je neomezený a ve vztahu vůči třetím osobám neomezitelný. Případná omezení mají pouze vnitřní povahu. „Úprava jednání podnikatele v obchodním zákoníku není pro obchodněprávní (podnikatelské) vztahy úplná. V úvahu je nutno brát obecnou úpravu jednání, která je obsažena v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále i občanský zákoník nebo OZ) jako předpisu generální povahy, zvláště pokud jde o úpravu zastoupení, kdežto úprava v obchodním zákoníku je úprava speciální v poměru k úpravě obecné.“²⁴ K odlišení obchodního vedení od jednání jménem společnosti uvádí dále například JUDr. Tomáš Dvořák, PhD. u veřejné obchodní společnosti „Obchodní vedení se odlišuje od jednatelské působnosti právě tím, že přijatá rozhodnutí se realizují toliko interně, v rámci organizačního systému v.o.s., a nemají tak právní důsledky vůči třetím osobám.“²⁵

„Omezit lze jednatelské oprávnění v jeho efektech navenek, protože je z povahy věci omezeno účelem a existencí právnické osoby. Obchodní vedení je však náplň činnosti – jednatelského oprávnění, která nemá v tomto smyslu průměty jinam, která není omezitelná, která zkrátka jen je – existuje uvnitř korporace a tam není a nemůže být omezena. Pokud se projeví navenek, dostává současně kvalitu jednání navenek, tedy se jedná o dílčí projev jednatelského oprávnění vůči třetím osobám.“²⁶ Opětne zde vyplývá základní rys obchodního vedení: „Jde o každodenní management směřující dovnitř společnosti, na rozdíl od jednání jménem společnosti, které směřuje navenek.“²⁷ Kompetence statutárního orgánu lze sice takto jednoduše rozdělit do základních okruhů, hranice bývají ale často nezřetelné. Na rozhodnutí o obchodním vedení, které nezakládá práva ani

²⁴ PELIKÁNOVÁ, I. et al. *Obchodní právo. 1. díl, 2. přeprac. vyd. Praha: Nakladatelství Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, str. 401*

²⁵ DVOŘÁK, T., *Osobní obchodní společnosti ve světle rekonstrukce českého obchodního práva. Wolters Kluwer, 2012, str. 229*

²⁶ HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Auditorium, 2010. Str. 84*

²⁷ VRAJÍK, M., *Právo. Kudy vedou hranice obchodního vedení. 2012, str. 28*

povinnosti třetím osobám, může například zcela běžně navazovat jednání jménem společnosti. Například představenstvo akciové společnosti se usnese o organizační změně ve společnosti a s tím spojeném rušení pracovních míst z důvodu nadbytečnosti. Toto rozhodnutí představenstva je obchodním vedením, rozvázání pracovního poměru výpovědí s konkrétními zaměstnanci je pak jednáním jménem společnosti. Obchodní vedení zahrnuje tedy zejména každodenní úkony směřující dovnitř společnosti a přísluší statutárnímu orgánu společnosti jako celku. Ve stručnosti ostatní úkoly pak představují např. svolávání valné hromady, vedení seznamu společníku a akcionářů apod. „Statutární orgán vystupuje vůči společníkům jako jejich „partner“ při výkonu práv společníka.“²⁸

4.2. ODLIŠENÍ OBCHODNÍHO VEDENÍ OD PRÁVNÍHO ÚKONU SPOLEČNOSTI

„Máme nekonečné možnosti faktického jednání. Pouze dílčí segment takového jednání je jednáním právním a pouze dílčí segment tohoto segmentu je jednáním podřaditelným pod právní úkon. Nemohlo být a nemůže být zájmem právní regulace obchodního vedení řešit každé lidské jednání, proto odpadá pouze na takové, které členové statutárního orgánu činí v rámci rutinní správy podniku. Je zjevné, že obchodním vedením může být i pouhé faktické jednání.“²⁹ Obchodní vedení vytváří vůli společnosti, a to pouze uvnitř. Pokud je vůle projevena navenek vůči třetím osobám, nehovoříme již o obchodním vedení, ale o právním úkonu. „Právní úkon, druh právní skutečnosti spočívající v projevu vůle fyzické nebo právnické osoby, která směřuje ke vzniku, změně nebo zániku subjektivních práv a právních povinností.“³⁰ Nejvyšší soud se ve svém rozhodnutí ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006 uvedl, že „pod pojem obchodního vedení pak nelze zahrnout právní úkony uzavírané společností s třetími osobami... V některých případech však na rozhodnutí učiněné v rámci obchodního vedení společnosti navazuje jednání jménem společnosti, a to tam, kde k realizaci

²⁸ VRAJÍK, M., Právo. Kudy vedou hranice obchodního vedení. 2012, str. 27

²⁹ HAVEL, B. Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Auditorium, 2010. Str. 81

³⁰ HENDRYCH, D. Právní slovník. 3. podstatně rozšířené vydání. C.H.BECK, 2009

*takového rozhodnutí je nutné právní jednání ve vztahu k třetím osobám.*³¹
V rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003 nalezneme, že *„rozhodnutí o obchodním vedení se mohou následně realizovat formou právních úkonů (tj. i uzavíráním smluv, včetně smluv kupních), nelze tyto právní úkony pod rozhodnutí o obchodním vedení společnosti subsumovat.*³²

4.3. ODLIŠENÍ OBCHODNÍHO VEDENÍ OD ZÁKONNÉHO ZMOCNĚNÍ

Speciální úpravu zákonného zmocnění nalezneme v ustanovení § 15 ObchZ, které v odstavci prvním stanoví *„Kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází.“* Z citovaného ustanovení plyne, že k tomuto zastupování je třeba splnit dva zákonné požadavky. Primárně musí dojít k samotnému pověření (bližší upřesnění způsobu pověření není v zákoně stanoveno). Sekundárním požadavkem je pak vázanost činnosti osoby na provoz podniku. Za splnění těchto podmínek je oprávněná osoba kompetentní činit úkony, ke kterým obvykle při dané činnosti dochází. *„Obvyklost je třeba posuzovat ve vztahu k činnosti, kterou byl někdo pověřen při provozu podniku. V praxi mohou vzniknout pochybnosti, které úkony jsou obvyklé a které už nikoliv. V zájmu právní jistoty lze doporučit v takových případech raději vyžadovat plnou moc.*³³

V právní úpravě platné do 31. 12. 2011 byla judikatorně konstatována nemožnost být zákonným zástupcem a současně statutárním orgánem nebo jeho členem. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006 uvádí, že *„nejvyšší orgán právnické osoby (popřípadě její společníci či členové tam, kde jim náleží rozhodování o způsobu jednání jménem právnické osoby) o tom, že členové statutárního orgánu nemohou činit právní úkony samostatně, ale jen (dva či více) společně, nelze toto rozhodnutí obcházet tím, že sám statutární orgán pověří svého člena určitou činností, která jej k samostatnému jednání opravňuje.*

³¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006

³² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003

³³ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M., et al. *Obchodní zákoník. Komentář.* 12. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. BECK 2009, str. 48

Takové pověření by totiž znamenalo, že člen statutárního orgánu může činit právní úkony právnické osoby samostatně, aniž by byl omezován nejvyšším orgánem (společníky či členy) uloženým pravidlem, tak jako člen statutárního orgánu činit nemůže.³⁴ Po přijetí ustanovení § 66d ObchZ dochází k obratu ve výše uvedeném pohledu na oprávnění statutárního orgánu či jeho člena jako zákonného zástupce k činění samostatných právních úkonů za společnost podle § 15 ObchZ. „Po nejnovější novele obchodního zákoníku je nutno konstatovat, že jestliže v rámci představenstva dojde k výše zmíněnému „rozdělení sektorů“, tedy k rozdělení působnosti představenstva mezi jeho jednotlivé členy, které je pak formalizováno tak, že členové představenstva zároveň zastávají funkce ředitelů či jiných vedoucích pracovníků (jeden ze členů představenstva zastává zároveň funkci finančního ředitele a jiný pak např. technického ředitele), je zcela namístež využití § 15 ObchZ.“³⁵ Pokud by ze strany pověřeného člena statutárního orgánu došlo k jednání bez ohledu na většinou vůli ostatních členů statutárního orgánu nebo přes výslovný zákaz ze strany statutárního orgánu, mohlo by jít o jednání v rozporu s dobrými mravy. V rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2004, sp. zn. Odo 34/2004 se k problematice dobrých mravů uvádí „pro rozpor s dobrými mravy by bylo nutno...posoudit s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem jednání účastníků v příslušném období a k jejich tehdejšímu postavení, a to bez ohledu na to, kdo případný rozpor s dobrými mravy zavínil, či zda některá ze stran byla, resp. nebyla v dobré víře.“³⁶ Nicméně obchodní vedení společnosti stále zabezpečuje statutární orgán jako celek a proto i za jeho řádné zabezpečení odpovídá tento statutární orgán jako celek. JUDr. O. Řeháček ve svém příspěvku v Právních rozhledech č. 6/2012 na závěr doplňuje, že jestliže statutární orgán či jeho člen není zvláště pověřen určitou částí obchodního vedení, není možné, aby jednal jinak než dle způsobu jednání jménem společnosti zapsaného v obchodním rejstříku. Jestliže je ve společenské smlouvě či stanovách určen kolektivní způsob jednání, není přípustné, aby člen statutárního orgánu jednal na základě § 15 ObchZ za společnost samostatně. „Aktuálně lze jen s obtížemi nastavit vnitřní správu společnosti tak, aby každý člen představenstva

³⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006

³⁵ ŘEHÁČEK, O. Právní rozhledy 6/2012. Zabezpečování obchodního vedení akciové společnosti a jednání za tuto společnost po novele obchodního zákoníku, str. 215

³⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2004, sp. zn. Odo 34/2004

(jednatel) odpovídal pouze za určitou oblast (personalistika, finance, marketing), přičemž by ve své oblasti rozhodoval a vykonával obchodní vedení sám, aniž by ostatní členové představenstva (jednatelé) měli možnost jej přehlasovat.“³⁷

4.4. FUNKCE A REALIZACE OBCHODNÍHO VEDENÍ

K pochopení funkce a samotné realizace obchodního vedení bude věnovaná následující část této diplomové práce a to názorně na příkladu akciové společnosti. V akciové společnosti je představenstvo vždy statutárním orgánem, které řídí činnost společnosti, zabezpečuje obchodní vedení a jedná jejím jménem. „Valná hromada je nejvýznamnějším orgánem společnosti, jehož prostřednictvím realizují společníci právo podílet se na řízení společnosti a přijímat rozhodnutí zásadním způsobem ovlivňující další existenci a činnost společnosti, včetně rozhodování o personálním složení dalších orgánů společnosti, zatímco další orgány společnosti plní pouze funkci směřující k zajištění řádného chodu společnosti, a to představenstvo k jejímu obchodnímu vedení a dozorčí rada ke kontrole její činnosti.“³⁸ Představenstvo rozhoduje o všech záležitostech společnosti, pokud nejsou obchodním zákoníkem nebo stanovami vyhrazeny do působnosti valné hromady nebo dozorčí rady. Představenstvo má nejméně tři členy, vyjma společnosti s jediným akcionářem. Počet členů je určen ve stanovách. Členové si volí svého předsedu, přičemž za představenstvo jedná navenek jménem společnosti každý člen představenstva. Konkrétní způsob zastupování navenek je formulován ve stanovách společnosti. Tato skutečnost, tedy jednotliví členové představenstva a způsob jejich jednání za společnost se povinně zapisuje do obchodního rejstříku. Především u velkých společností může být představenstvo poměrně početné a stanovení způsobu, jakým bude představenstvo za společnost jednat a podpisovat je nutné. V praxi nejčastějším způsobem jednání bývá stanoveno „za představenstvo jedná navenek a rovněž činí jménem společnosti písemné úkony samostatně předseda představenstva nebo místopředseda představenstva společně s jedním členem představenstva“. Pokud

³⁷ VRAJÍK, M., *Právo. Kudy vedou hranice obchodního vedení?* 2012, str. 28

³⁸ DĚDIČ, J., LASÁK, J. *Právo kapitálových obchodních společností. I. díl.* Linde Praha, 2010, str. 886

způsob není stanoven, má se zato, že za představenstvo jedná každý jeho člen samostatně. „*To, že je představenstvo statutárním orgánem, vyjadřuje jeho oprávnění jednat jménem společnosti navenek (tedy oprávnění jednat s dalšími právními subjekty). Skutečnost, že představenstvo řídí činnost společnosti (§ 191 odst. 1 obchodního zákoníku), zakládá jeho oprávnění rozhodovat, jeho spolupůsobení při vytváření vůle právnické osoby, jež je poté projevováno navenek v právních úkonech prostřednictvím jednatelského oprávnění. Představenstvo je tudíž orgánem rozhodovacím a orgánem jednatelským. Z toho také vyplývá, že představenstvo jedná vždy jménem společnosti, protože samo nemá právní subjektivitu.*“³⁹

Z výše uvedeného vyplývá, že obchodní vedení přísluší u akciové společnosti představenstvu. Jakékoliv zásahy či pokyny ze strany valné hromady, tj. nejvyššího orgánu společnosti, do obchodního vedení společnosti jsou nepřipustné. „*Valná hromada (jediný akcionář) nesmí vydávat pokyny týkající se obchodního vedení společnosti. Pokyn, pokud se týká obchodního vedení, je vždy v rozporu s právním přepisem.*“⁴⁰ Za určitý zásah lze označit pouze rozhodnutí o personálním složení statutárního orgánu, tímto jediným způsobem může valná hromada ovlivňovat obchodní vedení společnosti. Ani ze strany soudu není možnost zasahování do obchodního vedení společnosti neomezená. Soud může zasahovat do vnitřních záležitostí a poměrů obchodní společnosti jen v zákonem stanovených případech a za zákonem stanovených podmínek. Toto je jednou ze zásad, na které spočívá obchodní zákoník a projevuje se v řadě ustanovení, které určují právě přípustnost a podmínky zásahů soudu do vnitřních záležitostí společnosti. V zákoně je dána tato možnost zásahu a případné změny jen stanovenému okruhu osob, kteří jsou aktivně spojeni s obchodní společností a jejichž právní postavení může být dotčeno například usnesením valné hromady, dosáhnout vyslovení neplatnosti tohoto rozhodnutí valné hromady. Omezení okruhu osob s aktivní legitimací a stanovení lhůty znázorňuje minimalizaci možností zásahů soudu a třetích osob do vnitřních poměrů společnosti, ale zejména i zajišťuje právní jistotu v podstatě pro všechny dotčené strany

³⁹ DĚDIČ, J., LASÁK, J. *Právo kapitálových obchodních společností. I. díl.* Linde Praha, 2010, str. 908

⁴⁰ DĚDIČ, J., LASÁK, J. *Právo kapitálových obchodních společností. I. díl.* Linde Praha, 2010, str. 928

– společnost, akcionáře, orgány, ale v neposlední řadě i pro třetí osoby. Například v ustanovení § 131 ObchZ najdeme výčet osob, které se mohou domáhat, aby soud vyslovil neplatnost usnesení valné hromady, pokud je v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami. Toto ustanovení vyjmenovává konkrétně každého společníka, jednatele, likvidátora, insolvenčního správce nebo člena dozorčí rady.

K vymezení obsahu obchodního vedení je třeba rovněž připojit § 194 odst. 4 ObchZ, dle kterého se *představenstvo řídí zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou, pokud jsou v souladu s právními předpisy a stanovami...Nestanoví-li tento zákon jinak, není nikdo oprávněn dávat představenstvu pokyny týkající se obchodního vedení společnosti. Dle komentáře k obchodnímu zákoníku umožňuje tato úprava dvojitý výklad. „Úprava oprávnění valné hromady vydávat pokyny, kterými se představenstvo musí řídit, obsažená v první větě § 194 odst. 4, totiž sama neobsahuje žádná omezení a lze ji tedy chápat i tak, že zahrnuje i oprávnění vydávat pokyny týkající se obchodního vedení společnosti s tím, že úprava v poslední větě § 194 odst. 4 se vztahuje pouze na dozorčí radu, popřípadě jiné orgány či osoby.“⁴¹ Stejně jako autoři citovaného výroku se přikláním k názoru, že je nutno tyto dvě věty vykládat ve vzájemném kontextu a sice, že představenstvo je povinno se řídit pokyny valné hromady, a však valná hromada není oprávněna dávat představenstvu pokyny týkající se obchodního vedení společnosti. Tento zákaz zasahovat do obchodního vedení umožňuje představenstvu vysokou míru nezávislosti při výkonu své činnosti. Současně pokud má být představenstvo ve vztahu ke společnosti plně odpovědné za výkon své funkce, nelze logicky ani spravedlivě tuto odpovědnost založit na omezujících pokynech valné hromady při výkonu obchodního vedení společnosti. Tento pokyn valné hromady je tudíž vždy v rozporu. Usnesení, kterým by valná hromada rozhodla o věci, která nespadá do její působnosti, tj. rozhodla by o otázce obchodního vedení společnosti, jak usnesením nicotným, který není schopno vyvolat žádné právní účinky. Má-li společnost jen jediného akcionáře, nekoná se valná hromada a působnost valné hromady vykonává tento akcionář.*

⁴¹ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M., et al. *Obchodní zákoník. Komentář. 12. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, str. 774*

Rovněž pokyny dozorčí rady, která bývá zpravidla dalším zřizovaným orgánem, jsou výslovně vymezené zákonem. Pokyny dozorčí rady jsou pak udělovány zejména v souvislosti s výkonem její kontrolní funkce. Jakékoli zásahy do činnosti představenstva nad vymezený zákonný rámec jsou tudíž nepřípustné.

Pokud shrnu a doplním výše uvedené, představenstvo akciové společnosti má tzv. vnější působnost, kdy je jednak jednatelským orgánem a jednak orgánem obchodního vedení, což představuje tzv. vnitřní působnost. U druhé formy kapitálové společnosti, společnosti s ručením omezeným dle ustanovení § 134 ObchZ náleží obchodní vedení společnosti jednatelem. *K rozhodnutí o obchodním vedení společnosti, má-li společnost více jednatelem, se vyžaduje souhlas většiny jednatelem, nestanoví-li společenská smlouva jinak.* V případě, že má společnost více jednatelem, jde o tvorbu společné vůle několika osob, které jsou jednatelem společnosti, a to ve věcech obchodního vedení. Z výše uvedeného tedy mimo jiné vyplývá, že rozhodování o obchodním vedení patří u kapitálových společnostech do výlučné působnosti představenstva a jednatelem. K tomu, aby rozhodnutí představenstva, resp. jednatelem mělo účinky i vůči třetím osobám, tedy navenek je nutné, aby toto rozhodnutí navazovalo na jednání oprávnění členů představenstva, resp. jednatelem vůči těmto třetím osobám. Omezit jednatelská oprávnění může pouze společenská smlouva, stanovy nebo valná hromada svým rozhodnutím. Takovéto omezení je však neúčinné vůči třetím osobám. Za toto omezení se však nepovažuje určení způsobu jednání jménem společnosti ve společenské smlouvě. U veřejné obchodní společnosti připadá obchodní vedení všem společníkům v rámci zásad mezi nimi dohodnutých, pokud společenská smlouva nestanoví, že je k němu oprávněn jen jeden nebo někteří společníci. Pro veřejnou obchodní společnost je obchodní vedení stanoveno v § 81 ObchZ, pro komanditní společnost pak v § 97 odst. 1 ObchZ, kdy k obchodnímu vedení jsou oprávnění pouze komplementáři. Komaditisté jsou tedy z obchodního vedení vyloučeni již ze zákona. Ustanovení § 81 ObchZ je pak subsidiárně aplikovatelné i na komanditní společnost, tedy není-li dohodnuto něco jiného, jsou k obchodnímu vedení oprávnění všichni komplementáři ve stejném rozsahu. Odlišná úprava musí být dohodnuta ve společenské smlouvě.

Vznik pověření k obchodnímu vedení zmiňuje i JUDr. Tomáš Dvořák, PhD. konkrétně na příkladu veřejné obchodní společnosti. „*Vzniká tu obligační vztah mezi dvěma subjekty, totiž mezi v.o.s. na straně jedné a obchodním vedením na straně druhé. V jeho rámci mají strany určitá práva a povinnosti; proto se jedná o závazkový vztah synallagmatický, neboť jeho podstatným principem je vzájemná podmíněnost plnění.*“⁴² Tento vztah vzniká pověřením a je vztahem smluvním. Ustanovení u v.o.s. jsou subsidiárně aplikovatelná i pro k.s.

Pověření obchodním vedením ve společenské smlouvě má buď povahu odvolatelného, nebo neodvolatelného úkonu. Pokud se jedná o neodvolatelné pověření, může dojít k odejmutí pověření jen soudem na návrh kteréhokoli společníka nebo komplementáře, jinak může být pověřený společník nebo komplementář odvolán i na základě dohody ostatních společníků či komplementářů. Po odvolání vykonávají obchodní vedení všichni společníci nebo komplementáři, dokud se nedohodnou na novém pověření.

Pověřením obchodního vedení jinou osobou, ani dle relativně stále nového § 66d ObchZ se však statutární orgán nezprošťuje odpovědnosti za škodu způsobenou společností s odvoláním na toto pověření. Obchodní zákoník sám výslovně stanoví, že pověření obchodním vedením jinou osobu nemá vliv na odpovědnost za porušení povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře. Přiměřeně lze použít i názory nejvyššího soudu ČR. Uvedme zejména odpovědnost „za výběr“ vyslovenou v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005, kde je uvedeno, že „*představenstvo odpovídá za své rozhodnutí, jímž přeneslo část výkonu své působnosti na určitou osobu, a to především za výběr takové osoby s ohledem na její odborné schopnosti, znalosti a způsobilost svěřené úkoly řádně plnit.*“⁴³ Nejvyšší soud mj. v tomto rozhodnutí uvedl, že statutární orgán není zbaven povinnosti sledovat a dohlížet na to, jakým způsobem jsou svěřené činnosti prováděny, v daném případě „*Jestliže představenstvo ... takto široce uvedenou realizací pověřilo, aniž by ji konkrétněji vymezilo a určilo, nezbavilo se tím povinnosti sledovat a dohlížet na to, jakým způsobem jsou*

⁴² DVOŘÁK, T., *Osobní obchodní společnosti ve světle rekodifikace českého obchodního práva.* Wolters Kluwer, 2012, str. 231

⁴³ *Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005*

svěřené činnosti prováděny. Tato kontrolní činnost, kterou byl jakožto člen představenstva povinován..., vychází z požadavku na výkon působnosti této funkce s péčí řádného hospodáře, jak má na mysli ustanovení § 194 odst. 5 obchodního zákoníku, podle něhož jsou členové představenstva povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře. Takový požadavek vede k tomu, aby každý z členů představenstva zajistil, aby činnosti, které jsou vykonávány či zajišťovány představenstvem, byly prováděny s dobrou péčí, tedy ku prospěchu společnosti tak, aby nebyly poškozovány zájmy společnosti a jejích akcionářů, ale naopak, aby pro ni byly přínosné.“⁴⁴

5. VÝLUČNOST OBCHODNÍHO VEDENÍ

Jak bylo uvedeno již v předchozích částech této práce, s účinností od 1. 1. 2012 bylo do obchodního zákoníku vtěleno prostřednictvím zákona č. 351/2011 Sb. ustanovení § 66d nazvané „Pověření obchodním vedením“. Mezi odbornou veřejností je tato novela považována za řešení rozporu dřívější úpravy, za vítězství zdravého rozumu a překonání rozšířené praxe existence pracovních smluv členů statutárních orgánů. Novela výslovně připouští, že zaměstnanec může být zároveň statutárním orgánem společnosti nebo jeho členem. Dá se říci, že zavádí novou kategorii zaměstnanců pověřených obchodním vedením, kteří však mohou být zároveň statutárním orgánem. Umožňuje tedy, aby statutární orgán, tedy jednatel či člen představenstva měli zároveň ke společnosti pracovní právní vztah, jehož náplní je podle pracovní smlouvy zejména rozhodovací činnost spadající pod obchodní vedení společnosti. Je tak překonán judikatorně ustálený názor. Nutno však poznamenat, že přístup nejvyšších soudů ČR v zásadě nevyklučoval, aby statutární orgán byl v dané společnosti v základním pracovní právním vztahu, pokud byl druh vykonávané práce od plnění úkolů statutárního orgánu odlišný. Tedy například nebyl vyloučen souběh jednatele a vrátného. Touto novelou získává tedy statutární orgán postavení zaměstnance, avšak při zachování určitých

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005

obchodněprávních specifik. Pro zaměstnance je toto výhodné z finanční stránky, kdy se mu dostává dvojího ohodnocení – mzdy v pracovně právním poměru a odměny za řádný výkon funkce statutárního zástupce, a to včetně všech sociálních výhod. Společnost souběh funkcí pak upřednostňuje z důvodu účelnosti, efektivnosti a praktičnosti, které přináší spojení jedné osoby v těchto významných pozicích. Z dosavadní praxe je zcela zřejmé, že tento souběh je ze strany společností volen s ohledem na mnohé přínosy, jež toto spojení může společnosti umožnit. Pokud vezmeme například jednatele společnosti s ručením omezeným, který se účastní např. valné hromady, z jejichž zasedání jsou mu známy strategické záměry a cíle společnosti, dokáže pak daný jednatel těchto poznatků využít v běžné pracovní realitě, ale už jako kupříkladu obchodní ředitel při výběrání či sjednávání konkrétních obchodních vztahů. Nejen ve velkých organizacích, ale i v menších, řekněme v rodinných společnostech, je souběh funkcí z mnoha důvodů preferován. U velké společnosti odpadají nadbytečné přenosy informací a pokynů, v menších společnostech, např. s rodinou strukturou pak může být tímto souběhem udržován určitý dohled nad ostatními zaměstnanci a kontrola nad samotným fungováním společnosti.

Nutno poznamenat, že výlučnost není absolutní. Jsou zde záležitosti, které delegovat nelze. „*Delegovat dle obchodního zákoníku nelze účast na zasedání statutárního orgánu, samotné rozhodování o pověření obchodním vedením, rozhodování o základním zaměření obchodního vedení a ty činnosti, které obchodní zákoník nebo jiný právní předpis svěřuje do výlučné působnosti statutárního orgánu. Delegovat rovněž nelze rozhodování o strategických cílech a záležitostech, které spadají do obchodního vedení. Jednání statutám jménem společnosti (tedy zavazován společnosti navenek) také není obchodním vedením a nelze ho tedy delegovat.*“⁴⁵ Předmětem delegace jsou zejména libovolné dílčí složky obchodního vedení (např. oblast vymáhání pohledávek), celé oblasti obchodního vedení (např. každodenní personální a organizační otázky) anebo výkon veškerého běžného řízení společnosti.

⁴⁵ LÍBAL., B. http://finance.idnes.cz/zmeny-v-obchodnim-zakoniku-ktete-byste-nemeli-prehlednout-pa5-pravo.aspx?c=A120320_123515_pravo_vr_stav_ke_dni_15_2_2013

Praktickým důsledkem vložení ustanovení § 66d ObchZ, tedy že statutární orgán se může usnést o tom, že obchodní vedení bude ve společnosti vykonávat pouze jeho člen nebo dokonce jiná osoba, může vést k určitému rozdělení sektorů. Tuto teorii nadnesl i JUDr. Ondřej Řeháček ve svém příspěvku v Právních rozhledech č. 6/2012. Pokud si to představíme obrazněji, může například určitý člen představenstva být pověřen obchodními otázkami, druhý finančními, třetí personálními apod. „Všichni členové představenstva (bez ohledu na to, zda zároveň jsou či nejsou zaměstnanci společnosti) opět odpovídají (a to podle ustanovení obchodního zákoníku, nikoliv podle pracovněprávních předpisů) za řádný výběr osob, řádné vymezení jejich působnosti, jakož i řádnou kontrolu jejich činnosti.“⁴⁶ Toto rozdělení činnosti v rámci představenstva nebo u společnosti s ručením omezeným u jednatelů nezbavuje statutární orgán povinnosti řádné kontroly nad touto vymezenou oblastí, která byla svěřena do působnosti vybrané osoby, např. generálního ředitele.

5. 1. POVĚŘENÍ K OBCHODNÍMU VEDENÍ DLE § 66d OBCHODNÍHO ZÁKONÍKU

V této části se zaměřím detailněji na ustanovení § 66d ObchZ „Pověření obchodním vedením“, proto zde uvádím jeho celé znění, které doplňuji komentářem.

(1) Statutární orgán společnosti může pověřit obchodním vedením společnosti zcela nebo zčásti jiného. Tyto činnosti mohou být též vykonávány v pracovněprávním vztahu dle zvláštního právního předpisu zaměstnancem společnosti, přičemž tento zaměstnanec může být současně statutárním orgánem společnosti nebo jeho členem.

První věta ustanovení § 66d odst. 1 ObchZ říká, že statutární orgán společnosti může pověřit obchodním vedením společnosti zcela nebo zčásti jiného. Toto není nic překvapivého, neboť právo statutárního orgánu delegovat své pravomoci, typicky na zaměstnance společnosti, byla teorií uznávána a v praxi využívána

⁴⁶ ŘEHÁČEK, O. Právní rozhledy 6/2012. Zabezpečování obchodního vedení akciové společnosti a jednání za tuto společnost po novele obchodního zákoníku, str. 214

i předtím, než byla v zákoně výslovně zakotvena. Důležité je poukázat na určení „jiného“. Nemůže zde nastat případ, kdy jediný jednatel pověří obchodním vedením sám sebe, včetně podpisu pracovní smlouvy. Pověření tedy může nastat pouze ve společnostech, kde bude statutární orgán minimálně dvoučlenný. Nutno zdůraznit, že takto pověřená osoba se nestává automaticky členem statutárního orgánu společnosti (pokud jím tedy není).

(2) Při pověření obchodním vedením podle odstavce 1 zůstává nedotčena odpovědnost osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem, stanovená tímto zákonem za porušení povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře. Ostatně je náležité upozornit i na to, že předseda představenstva nebo jednatel a současně například generální ředitel je v souladu s ustanovením § 66d odst. 2 ObchZ povinen vykonávat obchodní vedení s péčí řádného hospodáře. Tento odkaz na péči řádného hospodáře lze i v tomto případě považovat za jednu z podmínek pro řádný výkon práce, má-li jít o výkon práce v základním pracovněprávním vztahu. Současně se pro tento případ uplatní úprava odpovědnosti dle § 757 ObchZ, resp. § 373 ObchZ, a to na místo úpravy odpovědnosti v rámci zákoníku práce. Ve zbytku úpravy dopadá na daný vztah zákoník práce, tedy zejména ve stanovení pracovní doby, doby odpočinku, dovolené, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci atd.

(3) Jestliže jsou činnosti spadající pod obchodní vedení vykonávány v pracovněprávním vztahu dle zvláštního právního předpisu zaměstnancem společnosti, který je současně statutárním orgánem společnosti nebo jeho členem, mzdu či odměnu z dohody sjednává nebo určuje ten orgán společnosti, do jehož působnosti náleží rozhodovat o odměňování statutárního orgánu nebo jeho členů. Obchodní vedení, které je vykonáváno v pracovněprávním vztahu zaměstnancem, který je současně statutárním orgánem, je ohodnoceno mzdou či odměnou z dohody, jejíž výši sjednává a schvaluje valná hromada společnosti. Nemůže tak nastat stav, kdy by si statutární orgán sám sobě jako zaměstnanci schvaloval mzdu. Určení mzdy tedy spadá pod specifickou obchodně právní úpravu ustanovení § 66d odst. 3 ObchZ. Zatímco podle zákoníku práce není nutné, aby mzdu, odměnu z dohody nebo jiné plnění odsouhlasila valná hromada, z výkladu ustanovení § 66 odst. 3 ObchZ toto jednoznačně vyplývá. Obchodní

zákoník přímo vyžaduje souhlas toho orgánu společnosti, do jehož působnosti náleží rozhodovat o odměňování statutárního orgánu nebo jeho členů. „*Obchodní zákoník zakotvuje, že mzdu zaměstnance vykonávajícího obchodní vedení, který je současně statutárním orgánem společnosti, sjednává (tj. u mzdy stanovené dohodou např. v pracovní smlouvě) či určuje (tj. u mzdy stanovené zaměstnavatelem jednostranně např. v mzdovém výměru) orgán společnosti, do jehož působnosti náleží odměňování statutárního orgánu nebo jeho členů (tj. valná hromada nebo dozorčí rada).*“⁴⁷

Mzdu je nutné vykládat v souladu s pracovněprávními předpisy, neboť definice mzdy se v obchodním zákoníku nevyskytuje. Mzda jako samotný pojem nezahrnuje všechna plnění, která zaměstnanci v rámci pracovního poměru náleží, jmenujme například zaměstnanecké výhody jako osobní ohodnocení, benefity, smluvní odstupné, peněžité vyrovnání v případě sjednání konkurenční doložky a podobně. Z výkladu citovaného ustanovení vyplývá, že tato plnění jsou již mimo působnost valné hromady, resp. dozorčí rady a statutární orgán si je se svými členy může sjednat sám.

„Tento výklad je však v příkrém rozporu s účelem citovaného ustanovení. Jestliže jeho účelem je chránit společnost (a tedy potažmo její společníky) před tím, aby statutární orgán stanovením nadstandardních odměn v pracovní smlouvě se sebou samým tuto společnost „tuneloval“, nelze přijmout výklad, který otevírá prostor pro oportunní chování statutárního orgánu jednoduše tak, že si nadstandardní plnění místo v podobě mzdy přizná např. jako příspěvek na bydlení nebo odstupné po skončení pracovního poměru.“⁴⁸ Mimo výše uvedené lze poukázat i na následující rozpor: „Dostávají se zde do rozporu ustanovení obchodního zákoníku, které vyžaduje určení mzdy valnou hromadou, a ustanoveními zákoníku práce, dle kterého má zaměstnanec právo za prvé na informaci o mzdě, za kterou má práci konat, před započítím práce, a za druhé na

⁴⁷ TOMŠEJ, J., KRATOCHVÍLOVÁ, P. <http://zpravy.e15.cz/pravo-a-byznys/povereni-obchodnim-vedenim-954356> stav ke dni 10.3.2013

⁴⁸ TOMŠEJ, J., KRATOCHVÍLOVÁ, P. <http://zpravy.e15.cz/pravo-a-byznys/povereni-obchodnim-vedenim-954356> , stav ke dni 10.3.2013

výplatu mzdy nejpozději v měsíci následujícím po měsíci, ve kterém byla práce provedena.“⁴⁹

(4) Pověření obchodním vedením podle odstavce 1 nezahrnuje účast na zasedání statutárního orgánu, rozhodování o pověření obchodním vedením, rozhodování o základním zaměření obchodního vedení společnosti ani jiné činnosti v rámci obchodního vedení společnosti, které tento zákon nebo jiný právní předpis svěřuje do výlučné působnosti statutárního orgánu.

Jak vyplývá z odst. 4 obchodním vedením nelze pověřit v celé šíři působnosti statutárního orgánu. „Statutární orgán se tak pověřením netransformuje v klasického zaměstnance, jen se část jeho kompetencí schová pod plášť zákoníku práce.“⁵⁰

Relativně stále ještě nový § 66d ObchZ se samozřejmě vztahuje i na osobní společnosti. Tedy například ve veřejné obchodní společnosti může být obchodním vedením pověřen zaměstnanec této společnosti v pracovněprávním vztahu. K aplikovatelnosti této úpravy mimo jiné JUDr. Tomáš Dvořák, PhD. uvádí, že v případech, kdy je statutární orgán není současně obchodním vedoucím, je § 66d ObchZ neaplikovatelný, neboť obchodní vedoucí nemůže na nikoho obchodní vedení delegovat, neboť k němu není oprávněn. Dále zmiňuje ještě další možný výklad tohoto aplikačního problému a to ten, že § 66d ObchZ je ustanovením *lex specialis* k §§ 81 a 85 ObchZ, tedy že i statutární orgán, který není obchodním vedoucím, může obchodní vedení delegovat. JUDr. Tomáš Dvořák, PhD. poukazuje i na další možné problémy a to v případech, kdy jen někteří členové statutárního orgánu jsou zároveň obchodními vedoucími. Na tuto spornou otázku nalézá i odpověď v tom smyslu, že obchodní vedení může být delegováno jen ve vztahu k těm členům, kterým dle společenské smlouvy náleží.

⁴⁹ JASANSKÁ, L., PREUSS, O. *Moderní řízení. Srpen 2012*

⁵⁰ JASANSKÁ, L., PREUSS, O. *Moderní řízení. Srpen 2012*

5.2. FORMA POVĚŘENÍ K OBCHODNÍMU VEDENÍ

Co se týče formy, v níž by rozhodnutí o pověření obchodním vedením mělo být učiněno, v ustanovení § 66d ObchZ není forma předepsána. Zákon formu tohoto rozhodnutí striktně neudává. Lze se tedy snadno dovodit, že toto rozhodnutí může být učiněno písemně i ústně. Uvedené ustanovení bude ale nutné vykládat v souvislosti zejména s dalšími ustanoveními obchodního zákoníku, zejména pak s ustanovením § 195 ObchZ týkající se akciové společnosti, ze kterého vyplývá povinnost pořádat zápis o průběhu zasedání představenstva a o jeho rozhodnutích. Je tedy vyžadován písemný dokument podepsaný předsedou představenstva a zapisovatelem. I kdyby tedy samotné rozhodnutí o pověření obchodním vedením bylo učiněno ústně, musí být dle výše uvedeného ustanovení zdokumentováno v zápisu. V úvahu je rovněž nutné brát ustanovení § 134 ObchZ, potažmo § 194 odst. 3 ObchZ, dle kterých je k rozhodnutí o obchodním vedení společnosti požaduje souhlas většiny jednatelů, potažmo většina hlasů členů představenstva, nestanoví-li společenská smlouva jinak. „*Vyloučit nelze zřejmě ani to, aby rozhodnutí o delegaci přijalo i představenstvo, které má jediného člena (má-li společnost jednoho akcionáře, § 194 odst. 3 obchodního zákoníku), aby tedy ten delegoval výkon obchodního vedení sám na sebe. Totéž lze nepochybně vztáhnout i na společnost s ručením omezeným, která bude mít jediného jednatele. Je-li účelem novelizované úpravy otevřít možnost souběžných pracovních poměrů jednatelů a členů představenstva, není důvod upírat toto právo osobám, které uvedenou pozici zastávají ve společnosti samy.*“⁵¹

Pro případy ukončení spolupráce mezi statutárním orgánem, jež je současně zaměstnancem vykonávajícím obchodní vedení je vhodné sjednat odvolatelnost tohoto zaměstnance. Je třeba dbát na to, že zde existují dva poměry – jednak obchodněprávní (statutární orgán) a pracovněprávní (zaměstnanec) a ukončit je nutné oba tyto vztahy.

I přes to, že se může zdát, že přijetím novely, která zavádí ustanovení § 66d ObchZ, došlo k vyřešení letitého problému, poukáží nyní na možná rizika výkonu obchodního vedení statutárním orgánem obchodní společnosti v pracovním

⁵¹ ČECH, P. *Hlavní změny v obchodním zákoníku po 1. lednu 2012. Právní rádce 1/2012*

poměru, či-li na problémy nové. Pro názornější příklad si vyberu nejčastější formu obchodní společnosti v ČR – tedy společnost s ručením omezeným, kdy v praxi není neobvyklé, že zakladatelskou listinou či společenskou smlouvou ve společnosti s ručením omezeným je určeno, že za danou společnost jednají vždy dva jednatele společně. Pokud však jeden z jednatelů je současně i v pracovním poměru jako například generální ředitel společnosti, náleží mu obchodní vedení ve smyslu § 66d odst. 1 a 3 ObchZ. Tento jednatel a zároveň generální ředitel je tedy zmocněn k celému nebo k části obchodního vedení společnosti, nikoli však ke všem kompetencím jednatele. K platnosti úkonu, který tedy činí jednatele, je zapotřebí připojení podpisu obou jednatelů. Jednatelé představují kolektivní orgán a to nejen s poukazem na stanovení způsobu jednatelského oprávnění v zakládacím dokumentu společnosti, ale s ohledem na ustanovení § 133 odst. 1 ObchZ musí jednat vždy dva jednatele společně (pokud je tedy takto stanoveno v dokumentech společnosti).

S jednáním jednatele, současně v pozici generálního ředitele dále souvisí i ustanovení § 15 odst. 1 a 2 ObchZ, jež stanoví: *„kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Překročí-li zástupce podnikatele zmocnění podle odstavce 1, je takovým jednáním podnikatel vázán, jen jestliže o překročení třetí osoba nevěděla a s přihlédnutím ke všem okolnostem případu vědět nemohla.“* Daná osoba tedy může ve všech věcech týkajících se obchodního vedení, které obvykle do působnosti toho, kdo vykonává pozici generálního ředitele, patří, společnost platně zavázat. V některých případech však může snadno vzniknout pochybnost o tom, zda byl k příslušnému úkonu oprávněn jako generální ředitel, nebo zda se již jednalo o kompetenci výsostně jednatelskou. Jakýkoli úkon, který by tak daná osoba učinila v pozici generálního ředitele, přičemž by však tento úkon příslušel alespoň dvou jednatelům, by byl úkonem neplatným. Uzavření pracovní smlouvy nebo některé z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr s osobou, jež působí rovněž jako člen statutárního orgánu, tak jak je příkladmo ve shora uvedeném příkladu, může tedy přinést řadu komplikací spočívajících v tom, že nebude už od počátku zcela jednoznačné, zda dané jednání spadá pod obchodní vedení či nikoli.

Uzavřením pracovní smlouvy nebo některé z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr s osobou, která je statutárním orgánem, vlastně nutně dochází k umělému rozštěpení vztahu statutárního orgánu. Opět ze shora uvedeného příkladu generálního ředitele a jednatele společnosti je zřejmé, že část kompetencí je vykonávána v pracovněprávním vztahu, část v obchodněprávním vztahu.

5. 3. SAMOKONTRAKTACE

Další úskalí lze spatřovat i ve věci „*samokontraktace*“. Pracovní smlouva s členem statutárního orgánu bude za společnost uzavírána způsobem, který pro jednání společnosti zakotvuje obchodní zákoník a v souladu s ním zakladatelské dokumenty společnosti. Pokud zůstaneme u zmíněného příkladu společnosti s ručením omezeným, za kterou jednají například vždy dva jednatele společně, budou pracovní smlouvu podepisovat vždy tyto dva jednatele. Druhou smluvní stranou, tedy zaměstnancem, bude pak rovněž člen statutárního orgánu, jeden z jednatelů, ale již jednající sám za sebe coby zaměstnanec. Pokud bude mít společnost dost členů statutárních orgánů, tedy na příklad tři jednatele, aby stejná osoba nemusela jednat na obou stranách smlouvy, neplynou pro společnost žádné komplikace. Problém však může nastat právě v případě, že by pracovní smlouvu za obě strany měla uzavírat jedna a tatáž osoba. „*Také tam, kde současná judikatura připouštěla souběžný pracovní poměr, důsledně vylučovala, aby jej jménem společnosti uzavřel člen orgánu, se kterým měl vzniknout.*“⁵² Nejvyšší soud ČR na tyto případy analogicky vztahoval zákaz zastoupení při kolizi mezi zájmy zástupce a zastoupeného.⁵³ V rozhodnutí z roku 2011 Nejvyšší soud ČR dále zdůraznil, že tyto závěry je třeba aplikovat i v případě, kdy pracovní smlouvu má sám se sebou uzavřít jediný jednatel, tj. není zde další jednatel, který by mohl ve věci jednat.⁵⁴ V odborných diskuzích je objevuje obava, že na tento přetrvávající problém samokontraktace, tedy jednání jménem společnosti „*sama se sebou*“ budou soudy nahlížet shodně i po přijetí § 66d ObchZ. Dle mého názoru je ale třeba vzít ještě v potaz nálezy Ústavního soudu, zveřejněný pod č. 116/2008 Sb., jež zrušil pozůstatky absolutní neplatnosti takovýchto právních

⁵² ČECH, P. *Hlavní změny v obchodním zákoníku po 1. lednu 2012. Právní rádce 1/2012*

⁵³ *Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 11. 1998, sp. zn. 21 Cdo 11/98*

⁵⁴ *Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 11. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3061/2010*

úkonů ve starém zákoníku práce. Nyní, tedy přesněji od 14. 4. 2008 je, podle mého názoru, nutno považovat tento právní úkon za neplatný pouze relativně. Jedná se tedy o úkon, který vyvolává veškeré právní účinky, které lze od pracovního poměru očekávat, dokud se neplatnosti tohoto pracovního poměru nedovolá někdo, koho by se mohl týkat.

6. PORUŠENÍ POVINNOSTÍ PŘI OBCHODNÍM VEDENÍ

Při obchodním vedení plyne pro pověřené osoby řada povinností a s tím související povinnost za jejich nesplnění. Některé povinnosti jsou uloženy přímo v zákoně, jiné vyplývají ze smluvních ujednání. Při jejich porušení pak vzniká odpovědnost za vzniklý stav. S ohledem na možnost výkonu funkce obchodního vedení v pracovním poměru, který je od začátku roku 2012 umožněn obchodním zákoníkem, je potřeba najít odpovědi i na úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou porušením povinností při tomto obchodním vedení pověřeným zaměstnancem. Tedy zda se odpovědnost „pověřené osoby“ za škodu bude řídit dle příslušných ustanovení zákoníku práce, tedy maximálně do výše 4,5 násobku průměrného výdělku nebo bude 100 % dle obchodního zákoníku.

V případě, že je pověřená osoba současně i členem statutárního orgánu společnosti odpovídá za škodu, kterou způsobí porušením povinností při výkonu funkce dle § 194 odst. 5 a 6 ObchZ. Tato úprava akciové společnosti se přiměřeně použije i pro společnost s ručením omezeným. Že je tomu takto vyplývá z ustanovení § 66d odst. 2 ObchZ, kde je kogentně stanoveno, že *při pověření obchodním vedením zůstává nedotčena odpovědnost osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem, za porušení povinností vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře*. Statutární orgán se tedy nemůže zprostit odpovědnosti tím, že zaměstná a pověří člena statutárního orgánu. Pokud ovšem pověřená osoba je pouze zaměstnancem, nikoli zároveň i statutárním orgánem, odpovídá dle zákoníku práce do výše 4,5 násobku průměrného měsíčního výdělku. Advokátka Mgr. Tereza Hašová naznačuje i další variantu, kdy *„pověřená osoba není členem statutárního orgánu ani zaměstnancem, ale její činnost obchodního*

vedení je vykonávána na základě smlouvy, kdy odpovědnost za škodu by byla smluvní“.⁵⁵

„Dojde-li k delegaci obchodního vedení na další osoby, jedno z jakého titulu, statutární orgán ho neztrácí, pouze dochází k jeho modifikaci, a tím také k možným výjimkám v pravidlech odpovědnosti (např. v rovině liberace při nepředvídaném selhání apod.).“⁵⁶ Vyplývá-li obchodní vedení ze společenské smlouvy nebo stanov společnosti, jsou za konkrétní určení odpovědnosti odpovědni společníci, tedy ti, kdo ho zvolili osobu pověřenou obchodním vedením. Statutární orgán tímto neztrácí oprávnění k obchodnímu vedení, je jím pověřen ze zákona. Dochází pouze k stratifikaci péče řádného hospodáře a možným liberačním důvodům.

6.1. PÉČE ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE

„Pokud je předpokládána povinnost péče řádného hospodáře při ‚výkonu působnosti‘, tedy při veškerém jednání členů statutárních orgánů, ztrácí další dělení na obchodní vedení a jednání navenek ve vazbě na provoz podniku hlubší smysl“.⁵⁷ Bohumil Havel z tohoto následně vyvozuje, že ať jde o obchodní vedení nebo jednání navenek, je třeba vždy jednat s péčí řádného hospodáře a obojí spojuje v jednatelské oprávnění.

Obsah pojmu „péče řádného hospodáře“ není v zákoně nijak definován a tento úkol tedy opět připadá především odborné veřejnosti a judikatuře nejvyšších soudů. Vzhledem k tomu, že s tímto pojmem je spojováno právě porušení povinnosti, uvádím příkladem výklad obsahu tohoto pojmu trestním senátem Nejvyššího soudu, který vymezil péči řádného hospodáře následujícím způsobem: „Pojem péče řádného hospodáře lze přitom chápat tak, že řádný hospodář činí právní úkony týkající se obchodní společnosti odpovědně a svědomitě a stejným způsobem rovněž pečuje o její majetek, jako kdyby šlo o jeho vlastní majetek.

⁵⁵ HAŠOVÁ, T. Do jaké výše ručí jednatelé za způsobenou škodu <http://www.podnikatel.cz/clanky/do-jake-vyse-ruci-jednatele-za-zpusobenou-skodu/>, stav ke dni 14. 1. 2013

⁵⁶ HAVEL, B. Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Auditorium, 2010. Str. 86

⁵⁷ HAVEL, B. Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Auditorium, 2010. Str. 82

*Taková péče tedy nepochybně zahrnuje péči o majetek ... společnosti nejen v tom smyslu, aby nevznikla škoda na majetku jeho úbytkem či znehodnocením, ale také aby byl majetek společnosti zhodnocován a rozmnožován v maximální možné míře, jaká je momentálně dosažitelná“.*⁵⁸ V obchodním zákoníku je péče řádného hospodáře stanovena jako základní míra péče, jistý minimální standard odborných znalostí (např. z oblasti ekonomie, práva) a osobních dovedností (např. organizace, řízení), kterou musí statutární orgány společností vynaložit při výkonu svých funkcí, tedy při plnění všech povinností vyplývajících pro ně ze zákona, smluv nebo zakládajících dokumentů.

Povinnost péče řádného hospodáře nicméně nepředpokládá, aby byl člen orgánu, cituji *„vybaven všemi odbornými znalostmi, které souvisejí s uvedenou funkcí v obchodní společnosti, ale k jeho odpovědnosti postačí základní znalosti umožňující zjistit hrozící škodu a zabránit jejímu způsobení na majetku likvidované obchodní společnosti... Navíc péče řádného hospodáře zahrnuje i povinnost člena orgánu rozpoznat, že je nutná odborná pomoc speciálně kvalifikovaného subjektu, a zajistit takovou pomoc“.*⁵⁹

V dalším rozhodnutí trestního senátu Nejvyššího soudu nalezneme doplnění definice *„Pod pojmem péče řádného hospodáře si lze představit takovou péči, s kterou by řádný a svědomitý obchodník za pomoci svých odborných znalostí a zkušeností, pečoval o svůj vlastní majetek. Podstatou činnosti statutárních orgánů je rozhodování o všech záležitostech společnosti. Povinnost péče řádného hospodáře v sobě proto též obsahuje kvalitativní požadavky na toto rozhodování. Každé rozhodnutí musí vycházet z nejvyšší míry uvážlivosti a z vypořádání se se všemi relevantními informacemi a možnostmi řešení, je tedy potřeba se rozhodovat se znalostí věci.“*⁶⁰ Předpokladem péče řádného hospodáře je i nadřazení zájmů společnosti, nad zájmy osobními nebo zájmy jiných osob, akcionářů či společníků. Tuto povinnost lze odvodit z ustanovení § 66 odst. 2 ObchZ ve spojitosti s ustanovením § 567 odst. 2 ObchZ. Je zde tedy stanoven předpoklad nezávislého a loajálního rozhodování statutárních orgánů. Povinnost

⁵⁸ *Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007*

⁵⁹ *Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2007, sp. zn. 5 Tdo 433/2007*

⁶⁰ *DĚDIČ, J. Obchodní zákoník. Komentář. díl I. Praha: Polyglon, 2002, s. 2417*

jednat v zájmu společnosti lze označit za integrální součást povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. „*Pojem péče řádného hospodáře lze vymezit jakožto výkon vědomé rozhodovací činnosti na základě dostatečných informací, konané v dobré víře ve prospěch společnosti bez preferování vlastních soukromých zájmů, opírající se o racionální základy, vykonávané odborně, po všech stránkách profesionálně.*“⁶¹

Jednat v zájmu společnosti a povinnost jednat s péčí řádného hospodáře jsou tedy nejzákladnějšími povinnostmi a jejich dodržování je povinností statutárních orgánů při všech úkonech nejen ve věcech obchodního vedení společnosti, ale i při jednání jménem společnosti navenek. Členové statutárních orgánů všech typů obchodních společností mají v podstatě stanovenou stejnou kvalitativní úroveň své činnosti. U veřejné obchodní společnosti najdeme tuto povinnost v ustanovení § 79a ObchZ, kdy je výslovně stanoveno: „*společník je při plnění svých povinností povinen postupovat s péčí řádného hospodáře*“. Toto ustanovení se pak v komanditní společnosti vztahuje na činnost komplementářů, neboť pouze ti jsou oprávněni k obchodnímu vedení, na rozdíl od komanditistů. Ustanovení § 194 odst. 5 ObchZ pak ukládá tuto povinnost představenstvu akciové společnosti, ale rovněž i jednatelům společnosti s ručením. Požadavek na způsob výkonu funkce statutárního orgánu všech obchodních společností s péčí řádného hospodáře je tedy požadavkem, který vyplývá přímo ze zákona.

Odpovědnost za výkon funkce s péčí řádného hospodáře se váže k činnosti statutárního orgánu, nikoli však bez dalšího k výsledku této činnosti. „*Při posuzování jednotlivých obchodních případů, je nemožné nebrat v úvahu, že v podstatě při jakékoli podnikatelské činnosti je každý obchod do určité míry smlouvou odváznou, neboť je zde vždy přítomen prvek podnikatelského rizika.*“⁶² Porušení této povinnosti může spočívat v tom, že při výkonu své působnosti, tedy při plnění jednotlivých povinností stanovených mu zákonem, smlouvou nebo společností, nezachová zákonnou míru péče. Povinnost péče řádného hospodáře

⁶¹ ELLÁŠ, K. *Kurz obchodního práva-právnícké osoby podnikatelé*. 2. vydání. Praha: C.H.BECK. 1998, str. 272

⁶² ELLÁŠ, K. *Právník*, 4/1999. *K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností*, str. 348

představuje samostatnou povinnost, oddělitelnou od ostatních. K jejímu porušení může dojít nezávisle na porušení jiných povinností vyplývajících pro statutární orgán. Forma tohoto porušení může spočívat v nedbalém jednání i v opomenutí. Jednáním nebo opomenutím, které je porušením výkonu funkce s péčí řádného hospodáře, nemusí dojít pouze k porušení norem obchodního práva, ale takové jednání nebo opomenutí může být ve své podstatě kvalifikováno i jako trestný čin. Povinnost péče řádného hospodáře zůstává zakotvena i v novém občanském zákoníku, konkrétně v ustanovení § 159 odst. 1, jež stanoví „*kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí*“.

6.2. ODPOVĚDNOST ZA PORUŠENÍ POVINNOSTÍ

Ze zákona, ze smluvních ujednání vzniká řada povinností a s tím související odpovědnost za jejich nesplnění. Pokud zde jsou dány povinnosti při „výkonu působnosti“, tedy při veškerém jednání členů statutárních orgánů, souhlasím s názorem B. Havla, že další dělení na obchodní vedení a jednání navenek ztrácí hlubší smysl. Působnost, která náleží statutárnímu orgánu je současně projevem obchodního vedení. Jednotlivá odvětví, zejména pak civilní, pracovní a správní právo stanoví pro obchodní společnosti řadu povinností (např. vést účetnictví, odvádět daně, zdržet se nekalosoutěžního jednání, dodržovat předpisy bezpečnosti práce a požární ochrany apod.) Toto je primární povinností, při jejímž porušení nastupují sekundární důsledky.

Vztah mezi společností a jejím statutárním orgánem podléhá režimu obchodního zákoníku. Jedná se o absolutní obchodní vztah. Ustanovení, jež pojímají úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou porušením povinností, jsou obsažena v § 757 ObchZ, který dále odkazuje na ustanovení § 373 an. ObchZ. Zvláštní úprava odpovědnosti za škodu pro členy představenstva je obsažena ustanovení § 194 odst. 5 a 6 ObchZ. S odkazem na § 135 odst. 2 ObchZ se tato úprava vztahuje i na jednatele společnosti s ručením omezeným. Obecná obchodněprávní odpovědnost statutárních orgánů společnosti je vymezena jako odpovědnost za porušení právních povinností při výkonu všech povinností v rámci jejich působnosti, bez ohledu na to, zda jsou stanoveny přímo zákonem, dokumenty společnosti

či smlouvou o výkonu funkce. Z požadavku způsobu výkonu působnosti statutárních orgánů může porušení povinností spočívat nejen v porušení konkrétně stanovené povinnosti, ale i v porušení kvality takového plnění s péčí řádného hospodáře. Statutární orgán tak v určitém případě může odpovídat společnosti za škodu, přestože splnil svou povinnost (například povinnost svolat valnou hromadu), ale nesplnil ji řádně, a v důsledku toho vznikla společnosti škoda.

6.3. PODSTATA TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI

Primárně dochází k pochybení v obchodněprávní rovině. Jednáním statutárních orgánů, resp. osob pověřených obchodním vedením může však v některých případech naplnit i skutkovou podstatu trestného činu. V takovém případě pak nastupuje trestněprávní odpovědnost. V trestním zákoně č. 40/2009 Sb. (dále jen „TZ“) je obsažena řada trestných činů, k jejichž spáchání může dojít v souvislosti s výkonem dané funkce. Demonstrativně uvádím například porušování povinností při správě cizího majetku (§ 255 a 255a TZ), podvod (§ 250 TZ), zkreslování údajů o stavu hospodaření (§ 254 TZ), zneužívání informací a postavení v obchodním styku (§ 255 TZ) a další. Jsou to tedy především ta jednání, které úzce souvisí s výkonem funkce a aktivitou ve společnosti. Jedná se o trestné činy, k jejichž trestnosti je vyžadováno úmyslné zavinění. V případě, že se odpovědná osoba dopustí některého z vyjmenovaných jednání trestného činu z nedbalosti, je odpovědná za škodu, kterou společnosti svým protiprávním jednáním způsobí. Vyjma trestných činů výše uvedených se lze při výkonu funkce dopustit i trestných činů obecnější povahy, například obecného ohrožení, zpronevěry (§ 248 TZ), neoprávněného užívání cizí věci (§ 249 TZ).

„Vzhledem k ústavním principům, podle nichž lze dělat vše, co není zákonem zakázáno a naopak, povinnosti lze ukládat pouze na základě zákona, je prioritním dokumentem určujícím práva a povinnosti členů statutárních orgánů zákon, konkrétně obchodní zákoník. Alternativou zákonné povinnosti je povinnost dobrovolně, obvykle smluvně, převzatá. Také úvaha o případné trestněprávní odpovědnosti by měla začít u zjišťování toho, jaké zákonem dané či dobrovolně

*přijaté povinnosti člen statutárního orgánu má.*⁶³ Toto je nutné doplnit o to, že v rámci činnosti pro obchodní společnost, tedy v rámci výkonu obchodního vedení, se trestného činu mohou dopustit i ti, kteří nejsou statutárními orgány. V souvislosti s touto kapitolou je třeba zmínit i zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, který je účinný od 1. ledna 2012. Přijetí tohoto zákona bylo podstatným průlomem v českém trestním právu, které až dosud důsledně vycházelo z evropské kontinentální tradice, resp. zásady individuální trestní odpovědnosti fyzických osob, podle které mohla být pachatelem trestného činu pouze fyzická osoba. V zákoně jsou taxativně vyjmenované trestné činy, za které lze postihovat i právnické osoby. Vedle trestního stíhání právnické osoby není ovšem vyloučeno zároveň stíhat i konkrétní fyzické osoby, které se trestného činu dopustily. Neznamena to tedy beztrestnost fyzických osob ve společnosti, jež by případný trestný čin spáchali. Přičitatelnost trestného činu právnické osobě je stanovena v § 8 tohoto zákona, který stanoví, že kdo se dopustí protiprávního činu spáchaného jménem společnosti nebo v jejím zájmu nebo v rámci činnosti. Tyto osoby představují zejména statutární orgány nebo jejich člen, osoba oprávněná jednat za právnickou osobu jejím jménem, osoba vykonávající řídicí nebo kontrolní činnost, osoba vykonávající rozhodující vliv na řízení, zaměstnanec společnosti. Odpovědnost právnické osoby není odpovědností objektivní, je založena na principu přičitatelnosti. Při porušení povinností při výkonu funkce budou nejčastěji naplněny znaky skutkových podstat hospodářských trestných činů, zejména na příklad zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240 TZ), neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241 TZ), porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže (§ 248 TZ) atd. Tresty a ochrannými opatřeními jsou pak dle zákona zrušení právnické osoby, propadnutí majetku, peněžitý trest, zákaz činnosti atd.

Nad rámec citovaných zákonných důsledků porušení povinností při výkonu funkce, tedy i povinností výkonu funkce s péčí řádného hospodáře, uvádím z důvodu komplexnosti alespoň ve stručnosti další důsledky pro statutární orgány,

⁶³ SOKOL, T. *Odpovědnost členů statutárních orgánů dle trestního zákona. Právní rádce.* <http://pravniRadce.ihned.cz/c1-20768410-odpovednost-clenu-statutarnich-organu-dle-trestniho-zakona>, stav ke dni 6. 2. 2013

jež mohou nastat zmíněným porušením. Nejobecnější důsledek představuje odvolání z funkce člena statutárního orgánu, odmítnutí společnosti poskytnout členovi statutárního orgánu tzv. nenároková plnění, v případě kdy člen statutárního orgánu výkonem funkce prokazatelně přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti, nebo zaviněně porušil povinnosti při výkonu funkce. Typické je dále ujednání o smluvní pokutě, které bude krýt případný vznik majetkové škody vzniklé v souvislosti s porušením povinností při výkonu funkce. Zvláštním důsledkem porušení výkonu funkce s péčí řádného hospodáře je pak vznik překážky výkonu funkce podle ustanovení § 381 ObchZ v případě, že na společnost ve které působil, byl prohlášen konkurz a on se nedomůže v řízení podle zvláštních předpisů, že svou funkci vykonával s péčí řádného hospodáře.

6.4. LIBERACE

Odpovědnost statutárních orgánů společnosti za škodu způsobenou porušením povinností je konstruována jako odpovědnost objektivní, tedy nezávislá na formě zavinění. Možnost liberace a její podmínky jsou zahrnuty v ustanovení § 374 odst. 1 ObchZ, kdy *„Za okolnosti vylučující odpovědnost se považuje překážka, jež nastala nezávisle na vůli povinné strany a brání jí ve splnění její povinnosti, jestliže nelze rozumně předpokládat, že by povinná strana tuto překážku nebo její následky odvrátila nebo překonala, a dále, že by v době vzniku závazku tuto překážku předpovídala.“* Pro uplatnění tohoto ustanovení je třeba splnit všechny podmínky kumulativně. Důkazní břemeno leží dle ustanovení § 194 odst. 5 ObchZ na členech představenstva akciové společnosti a na jednatelích ve společnosti s ručením omezeným. V případě, že zde existuje spor, zda daný statutární orgán jednal při plnění svých povinností s péčí řádného hospodáře, musí právě on prokazovat, že k porušení povinností z jeho strany nedošlo. Tato povinnost dopadá pouze na něj, nikoli na společnost. U osobních společností je situace zcela opačná. Důkazní břemeno zůstává na společnosti a tedy ta má povinnost prokázat, že společník porušil při plnění svých povinností povinnost péče řádného hospodáře. Jako běžný důkazní prostředek lze například zmínit zápisy z jednání či zasedání konaných v dané společnosti.

Odpovědnost za škodu způsobenou porušením povinností, je škoda skutečná, včetně ušlého zisku, a to v plné výši. Obě složky musí být přesně vyčísleny a s ohledem na jejich samostatnou formu je lze požadovat nezávisle na sobě. Za škodu způsobenou společností odpovídají statutární orgány neomezeně v jejím plném rozsahu a to celým svým majetkem.

7. SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNÍ ÚPRAVOU

7.1. OBCHODNÍ VEDENÍ DLE SLOVENSKÉHO OBCHODNÍHO ZÁKONÍKU

Pro srovnání se zahraniční právní úpravou jsem si zvolila slovenské právo. Právní řád Slovenské republiky rozeznává jako subjekty práva totožné právnické osoby jako česká právní úprava. Slovenský Obchodný zákoník č. 513/1991 Sb. (dále jen „Obchodný zákoník“) obsahuje rovněž *nummerus clausus* obchodných společností, kdy taxativně jmenuje v ustanovení § 56 veřejnou obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným a akciovou společnost. I zde vyplývá z obsahu právní úpravy jednotlivých forem základní členění na osobní a kapitálové, resp. smíšené obchodní společnosti. Obchodní vedení je ve slovenském obchodním zákoníku zakotveno v číselně shodných ustanoveních jako v českém obchodním zákoníku. Též slovenská právní úprava nespécifikuje obsah pojmu „obchodné vedenie“, i když tento pojem i ona běžně v zákoně používá. „*Obchodným vedením spoločnosti je potrebné rozumieť rozhodovanie o vnútorných záležitostiach spoločnosti ... prevádzkovanie základnej hospodárskej činnosti a rozhodovanie o záležitostiach vnútri spoločnosti*“.⁶⁴

Pro další vymezení tohoto pojmu je odkazováno hojně na českou odbornou literaturu. Obchodní vedení i zde tedy představuje především o rozhodování o všech otázkách organizačního charakteru, o technických otázkách, věcech vnitřního provozu, vedení účetnictví, obchodní taktice, přípravě obchodních smluv či personální politice společnosti.

⁶⁴ PATAKYOVÁ, M. a kolektiv. *Obchodný zákoník. Komentár 2. aktualizované vydanie*. C.H.Beck. 2008, str. 266

Obchodní vedení veřejné obchodní společnosti je upraveno v § 81 Obchodního zákoníku: „*Na obchodné vedenie spoločnosti je oprávnený každý spoločník v rámci zásad medzi nimi dohodnutých.*“ I v případě slovenské právní úpravy je rozlišována tzv. vnitřní působnost, tzn. obchodní vedení společnosti a vnější působnost, tzn. jednání jménem společnosti navenek ve vztahu ke třetím osobám (upraveno v § 85 obchodního zákoníku). „*Rozlišovanie pôsobnosti spoločníkov je relevantné predovšetkým v prípadoch, ak spoločníci v spoločenskej zmluve poverili obchodným vedením len niektorých spoločníkov a konaním v mene spoločnosti iných spoločníkov. Pokiaľ sa pôsobnosť spoločníkov spravuje zákonným režimom, stráca difirenciácia pôsobnosti na význame, keďže všetci spoločníci sú oprávneni na obchodné vedenie spoločnosti, ako i na samostatné konanie v mene spoločnosti.*“⁶⁵ Společníci mohou vnitřní působnost, tj. obchodní vedení delegovat na jiného společníka. V přenesené části pak ztrácejí svoje oprávnění obchodního vedení ve prospěch pověřeného společníka. Rozsah pověření je nutné specifikovat přesně a konkrétně ve společenské smlouvě. Co se týče formy, může být obchodní vedení uděleno jako odvolatelné nebo neodvolatelné. V prvním případě odvolání je možné zrealizovat na základě rozhodnutí ostatních společníků anebo na základě soudního rozhodnutí na návrh kteréhokoliv společníka. Po tomto odvolání, až do dohody o novém pověření, jsou na obchodním vedení oprávnění opět všichni společníci *ex lege*.

V ustanovení § 97 odst. 1 Obchodního zákoníku „*Na obchodné vedenie spoločnosti sú oprávnení iba komplementári.*“ U komanditní společnosti patří obchodní vedení ze zákona rovněž pouze komplementářům. Tato úprava je kogentní a odlišná smluvní úprava je neplatná. Komplementář představuje statutární orgán a jeho působnost lze opět rozlišit na vnitřní, jež představuje oprávnění na obchodní vedení a rozhodování o osobních záležitostech a vnější, tedy jednat jménem společnosti. U společnosti s ručením omezeným je obchodní vedení zakotveno v § 134 Obchodního zákoníku v tomto znění: „*Na rozhodnutie o obchodnom vedení spoločnosti, ktoré patrí do pôsobnosti konateľov, sa vyžaduje súhlas väčšiny konateľov, ak spoločenská zmluva neurčí*

⁶⁵ PATAKYOVÁ, M. a kolektiv. *Obchodný zákoník. Komentár 2. aktualizované vydanie.* C.H.Beck. 2008, str. 266

vyšší počet hlasov.“ Taktéž ve slovenské úpravě je nutné rozlišovat mezi rozhodováním, v tomto případě jednatele, v rámci obchodního vedení a mezi rozhodováním jednatele o jiných záležitostech, které se sice týkají výhradně společnosti, například svolávání, organizace a průběh valné hromady. „*V súvislosti s obchodným vedením ako rozhodovaním o vnútorných záležitostiach spoločnosti je potrebné poukázať na to, že nie všetky vnútorné záležitosti spoločnosti je možné zahrnúť pod pojem obchodné vedenie.*“⁶⁶ Pro tyto ostatní otázky se pak podpůrně použije ustanovení § 66 odst. 4 Obchodného zákonníku, kdy nebude zapotřebí souhlasu většiny jednatelů, nýbrž postačí souhlas nadpoloviční většiny přítomných jednatelů. Obchodní vedení představenstva akciové společnosti je formulováno oproti české právní úpravě trochu odlišněji, kdy vyplývá z ustanovení § 191 Obchodného zákonníku. V českém právním řádu vychází z ustanovení § 192 ObchZ, kde je obchodní vedení výslovně uvedeno.

7.2. SOUBĚH FUNKCE STATUTÁRNÍHO ORGÁNU A ZAMĚSTNANECKÉHO POMĚRU

K souběhu funkce statutárního orgánu a zaměstnaneckého poměru je slovenská judikatura a odborná literatura velmi omezená. „*Súbeh funkcie je na Slovensku pomerne bežný, a to z viacerých dôvodov: jednak je to snaha členov štatutárnych orgánov dosiahnuť postavenie, ktoré majú zamestnanci, a to najmä v oblasti obmedzenia zodpovednosti za škodu, ochrany pred výpoveďou, odstúpného a pod., a jednak tu boli v minulosti dôvody aj z hľadiska daňového neuznávania nákladov na odmeny členov štatutárneho orgánu.*“⁶⁷ Právní základ rozlišování mezi výkonem funkce člena statutárního orgánu a zaměstnaneckým poměrem je dán ve slovenské úpravě v § 66 odst. 3 Obchodného zákonníku. Podle tohoto ustanovení se vztah mezi společností a členem statutárního orgánu při zařizování záležitostí společnosti spravuje jednak smlouvou o výkonu funkce a přiměřenými ustanoveními o mandátní smlouvě. Slovenská judikatura nebrání, aby člen

⁶⁶ PATAKYOVÁ, M. a kolektiv. *Obchodný zákonník. Komentár 2. aktualizované vydanie.* C.H.Beck. 2008, str. 394

⁶⁷ CHUDÍKOVÁ, P. *Právné novinky.* Citováno dne 14. 2. 2013 z http://www.havelholasek.cz/images/stories/publikace/legal_news_sk_2011_06.pdf

statutárního orgánu byl souběžně zaměstnaný ve společnosti za předpokladu, že jeho náplň práce se nebude překrývat s činností člena statutárního orgánu. Souběh funkcí, tedy člena statutárního orgánu a zaměstnance není ve slovenské podnikatelské praxi tak diskutovanou otázkou jako před rokem 2012 v České republice. Přesto se ve slovenských odborných kruzích objevuje doporučení, aby byl skončen zaměstnanecký poměr a byla uzavřena pouze dohoda o výkonu funkce. Pro případ zdravotního a sociálního zabezpečení pak uplatnit možnost dobrovolného nebo komerčního pojištění. V návrhu obchodního zákonníku, jež vstoupí v platnost od začátku roku 2014 je úprava obchodního vedení totožná beze změn.

8. ZHODNOCENÍ PLATNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

8.1. PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

Tato kapitola bude věnována nejen dle jejího názvu zhodnocení platné právní úpravy, ale s ohledem na očekávané novely, zejména přijetí zákona o obchodních korporacích a občanského zákoníku považují za vhodné zmínit i hlavní změny, které přinesou, a které se dotýkají dosavadní právní úpravy spojené s obchodním vedením.

„Oproti právnímu stavu do 31. 12. 2011 je rozebíranou novelou obchodního zákoníku postaveno na jisto, že je jen na uvážení představenstva, jestli obchodní vedení zabezpečí tak, že ho zajistí svou vlastní činností anebo ho svěří jinému orgánu, osobám, či osobě.“⁶⁸ Je tedy na rozhodnutí statutárního orgánu, zda bude vykonávat obchodní vedení samo, nebo jím pověří v souladu s § 66d ObchZ některé své členy nebo i jiné osoby, povětšinou pak vedoucí zaměstnance společnosti, či zda zřídí speciální orgán pověřený obchodním vedením. S uvedenými variantami je možné různě pracovat či je kombinovat. Tyto možnosti nejsou vzájemně odporující ani podmiňující a způsob výběru je pouze

⁶⁸ ŘEHÁČEK, O. Právní rozhledy 6/2012. Zabezpečování obchodního vedení akciové společnosti a jednání za tuto společnost po novele obchodního zákoníku, str. 213

na statutárním orgánu. JUDr. Oldřich Řeháček, PhD. nicméně nabádá k opatrnosti při realizaci druhé a třetí varianty, kdy by představenstvo (ve svém článku se zabývá zabezpečováním obchodního vedení akciové společnosti a jednání za tuto společnost) v podstatě ztratilo svou roli řídicího orgánu a mělo jen formální funkci s tím, že veškerou moc ve společnosti by získaly osoby stojící mimo něj.

8.2. ÚPRAVA DLE ZÁKONA O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH

Od 1. ledna 2014 má nabýt účinnosti zcela nový zákon o obchodních společnostech a družstev (zákon o obchodních korporacích) č. 90/2012 Sb. a zákon č. 89/2012 občanský zákoník. Tato nová právní úprava by měla zcela nahradit dosavadní úpravu. Během legislativního procesu v Poslanecké sněmovně ustanovení o pověření obchodním vedením bylo z návrhu zákona vynecháno a právní úprava se tak zdánlivě vrací do stavu, který zde existoval do 31. 12. 2011. Schválené znění zákona o obchodních korporacích otázku pověření obchodním vedením neupravuje a není tak zřejmé, zda bude zachována kontinuita po účinnosti nového zákona. V odborných diskuzích se lze setkat s názory, že souběh funkcí bude i po zrušení obchodního zákoníku a nabytí účinnosti zákona o obchodních korporacích přípustný. Dovozuje se to z posílení zásady smluvní volnosti a legální licence: není-li souběh nikde výslovně zakázán, má být povolen. Je však otázkou, jak rychle se tato zásada ujme v praxi, zejména pak v té rozhodovací ze strany soudů. Téměř dvacet let se soudy marně snažili přesvědčit praxi, že činnosti člena statutárního orgánu nemohou být platně vykonávány v rámci pracovního poměru (pokud tedy není zcela a jednoznačně odlišná pracovní náplň). V roce 2012 byla přijetím novely v podstatě odstraněna interpretační nesrovnalost. S počátkem roku 2014, resp. účinnosti zákona o obchodních korporacích se však tatáž situace může opakovat. V podstatě můžeme zapomenout na institut pověření obchodním vedením. Má-li být tzv. souběh funkcí umožněn, musí se tak stát opět na základě výslovného zákonného ustanovení.

„Z příslušných ustanovení nového zákona o obchodních korporacích však vyplývá jedna podstatná změna, totiž že vztahy mezi obchodní společností a členem jejího orgánu nadále nebudou patřit mezi tzv. absolutní obchody.“⁶⁹

Co se týče, pojmu péče řádného hospodáře je zachován i v rámci rekodifikovaného civilního práva. Ustanovení § 55 odst. 1 aktuálního znění návrhu zákona o obchodních korporacích stanoví, že: *„Péči řádného hospodáře neporuší ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace.“*

Současně i v návrhu občanského zákoníku nalezneme péči řádného hospodáře v ustanovení § 161 odst. 1 jako povinnost vykonávat funkci *„s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí.“* Už nyní se objevují otázky spojené s uvedenými ustanoveními. Uvádím např. polemiku zveřejněnou na internetu⁷⁰, kde jsou kladeny otázky, zda v případě, kdy člen orgánu obchodní korporace nejedná způsobem stanoveným v § 55 odst. 1 návrhu zákona o obchodních korporacích, tedy například nejedná v dobré víře, nejedná informovaně, přesto se nemusí dopustit porušení povinnosti uvedené v § 161 odst. 1 návrhu občanského zákoníku. Jsou pokládány i otázky vzájemného vztahu neinformovanosti a pečlivosti, dále např. nejednání v dobré víře, ale přesto při loajálnosti. Odpovědi na tyto sporné otázky budou opět předmětem zejména rozhodovací praxe českých soudů.

⁶⁹ RIEDLOVÁ, M., MICKOVÁ, M. http://finance.idnes.cz/nektere-aspekty-statutarniho-organu-s-r-o-a-a-s-po-1-1-2014-pdx-pravo.aspx?c=A120805_145517_pravo_vr_stav_ke_dni_2.3.2012

⁷⁰ LASÁK, J. <http://www.epravo.cz/top/clanky/par-poznamek-k-peci-radneho-hospodare-clenu-statutarniho-organu-na-prahu-rekodifikace-76933.html>, stav ke dni 5. 3. 2013

9. ZÁVĚR

Před studiem problematiky obchodního vedení statutárními orgány obchodních společností, jsem si byla vědoma skutečnosti, že je to téma velmi široké, v některých částech zcela nové a současně i do budoucna plně očekávání změn. Současná právní úprava obchodního vedení v obchodním zákoníku č. 513/1991 Sb., je dle mého názoru poměrně stručná, a o to více nejasností s sebou přináší. Vybrané téma je na jednu stranu velmi teoretické, kdy je třeba hledat jeho přesný obsah a hranice, jež v nejednom případě nejsou zcela zřetelné. To se pak stává předmětem velmi častých sporů.

V jednotlivých kapitolách této práce jsem se mimo vymezení základního rámce obchodního vedení snažila zabývat otázkami, jež s sebou přináší, zejména pak pověřením k obchodnímu vedení a dále sekundárními dopady při porušení povinností, které jsou s výkonem obchodního vedení spojeny.

V diplomové práci jsem věnovala svou pozornost rovněž návrhu zákona o obchodních společnostech a družstvech. Toto pro mě nebylo nikterak jednoduché, neboť úprava je zcela nová a k jejímu nastudování a posouzení by bylo potřeba daleko více prostoru. Pokusila jsem se tedy alespoň nastínit základní novum, jež tento zákon s sebou přinese právě v oblasti obchodního vedení. Zda nová právní úprava koncipuje všechny zamýšlené i nezamýšlené situace, k nimž může v praxi dojít, ukáže až čas. Po prvním seznámení se s novou úpravou jsem ale nenabyla dojmu, že by tato úprava eliminovala nežádoucí vlivy a obávám se, co se týká obchodního vedení, zůstane i nadále otevřenou texturou.

RESUME

Business management is one of the areas which fall within the scope of the Act No. 513/1991 Coll., the Commercial Code. The main objective of this work is to find the boundaries of business management, which are not always entirely clear. This thesis is based on current legislation, focusing on regulation, which takes effect from 1. 1. 2014, a new Law No. 89/2012 Coll., The Civil Code and Law No. 90/2012 Coll. Companies and cooperatives. There are used mainly the method of analysis, evaluation and comparison. The text is based on the use of system comparison. An important part of the materials for this work consists decision judiciary, especially the Supreme Courts of the Czech Republic, as well as laws, thesauri, professional publications, and many professional articles to flexibly respond to the evolution of this issue, especially in the last two years.

The concept of business management is in the Commercial Code or any other law defined more precisely. According to the prevailing interpretation is regarded as business management decisions on daily operational matters of the company. This term does not act on behalf of the company externally that pertain to the statutory authorities. These bodies may indeed be staffed coincide with those charged with carrying out business management (particularly in capital companies where business executives or board of directors carries), but it can also be a person from business leaders different (this may occur, particularly in personal corporations). Business executives does not include decisions on internal matters relating to the company as a legal entity and its members (eg decision to change the social contract or statute, approval of the annual financial results and profit distribution, etc.). The public company is entitled to conduct business each partner of the law, however, the partners in the partnership agreement may authorize business management partially or completely just a companion or companions. The limited partnerships are authorized to conduct business only general partners. A company with limited liability for the business management executives. In stock company provides business management board. Business executives defines therefore primarily legal theory and case law as the management company. He talks about the fact that it's all about the organization and management of its business,

including decisions about business plans. Emphasis is on such everyday leadership and management of normal operation. From a business management are strategic or exclusion decisions of fundamental importance to the business. Current legislation provides for the issue of the management of the individual companies and the relevant provision in the new section § 66d of the Commercial Code, introduced by amendment effective from 1. 1. 2012. In my work I have dealt with this important innovation - the commission business management. This new section allows you to delegate business management (eg marketing, accounting, deciding on operational and organizational issues, the company's management and employees, etc.) of another, including directors or members of the Board, where such activity can be performed in an employment relationship, the such employee may simultaneously be also a statutory body of the company. When entrusting the leadership of the business remains unaffected liability of persons who are the statutory body or its member, for breach of the obligation to perform a function with due diligence. The commission can not be thus transferred to attend meetings of the statutory body, deciding on commission business management, decision making, focusing on basic business management and other activities in the company's business management, which are entrusted to the exclusive competence of the statutory body. If the activities covered by business executives conducted in an employment relationship of an employee, who is the statutory body or its member, salary or remuneration from the agreement negotiated or determined by the authority of the company, whose remit includes decisions on the remuneration of the statutory body or its members (General Meeting, the sole shareholder). The amendment was removed so the existing prohibit so called dual functions when filling employment could be exercise of statutory authority within the meaning of the Management Board, with the employment contract with the director of the performance of activities consistent with the activities of a company director concluded before 1. 1. 2012, was (is, if it lasts) invalid. Law since last year expressly acknowledges concurrence function body member companies and employees of the company that performs business management. Before the amendment, however, the courts ruled invalid employment contract negotiated with a member of the statutory body of the company, whose focus was the performance of business management.

The new legislation - the Civil Code, respectively. in the law of business corporations lack of provisions that explicitly allow business executives to delegate, or part of the company's employees, who may be a member of her body. From this it may be inferred that such overlapping features from next year 2014 will not be possible. It is therefore unclear whether the continuity of this interpretation is maintained even after the new Act on commercial corporations. The final word, however in this case will be up to the new law courts.

ODBORNÉ PUBLIKACE

- [1] VÍTEK, J. Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností. Wolters Kluwer, 2012
- [2] PELIKÁNOVÁ, I. a kolektiv. Obchodní právo 5. díl - Odpovědnost (s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku). Wolters Kluwer, 2012
- [3] DVOŘÁK, T. Osobní obchodní společnosti ve světle rekonstrukce českého obchodního práva. Wolters Kluwer, 2012
- [4] HAVEL, B. a kolektiv. Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Sagit, 2012
- [5] DĚDIČ, J., LASÁK, J. Právo kapitálových obchodních společností. I. díl. Linde Praha, 2010
- [6] PELIKÁNOVÁ, I. et al. Obchodní právo. 1. díl, 2. přeprac. vyd. Praha: Nakladatelství Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010
- [7] ŠTENGLIOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010
- [8] ŘEHÁČEK, O. Představenstvo akciové společnosti a postavení jeho členů. C.H.BECK, 2010
- [9] HAVEL, B. Obchodní korporace ve světle proměn. Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Auditorium, 2010
- [10] ELIÁŠ, K., POKORNÁ, J., DVOŘÁK, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010
- [11] PELIKÁNOVÁ, I. a kolektiv. Obchodní právo. 1. díl, Úvod do obchodního práva, osoby v podnikání a přihlédnutím k právu EU. Wolters Kluwer, 2010
- [12] HENDRYCH, D. a kolektiv. Právní slovník. 3. podstatně rozšířené vydání. C.H.BECK, 2009

- [13] DVOŘÁK, T. Akciová společnost a Evropská společnost. Wolters Kluwer, 2009
- [14] DVOŘÁK, T. Osobní obchodní společnosti. Wolters Kluwer, 2008
- [15] DVOŘÁK, T. Společnost s ručením omezeným - 3. přepracované vydání. Wolters Kluwer, 2008
- [16] ELIÁŠ, K. Kurz obchodního práva-právnícké osoby podnikatelé. 2. vydání. C.H.BECK, 1998
- [17] ELIÁŠ, K. K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností. Právník, 1999
- [18] SUCHOŽA, J., HUSÁK., J. Obchodné právo. Iura Edition, 2010
- [19] PATAKYOVÁ, M. a kolektiv. Obchodný zákonník. Komentár. 2. aktualizované vydanie. C.H. Beck, 2008

ELEKTRONICKÉ PRAMENY

- [20] LASÁK, J. Pár poznámek k péči řádného hospodáře členů statutárního orgánu na prahu rektifikace [citováno 5. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/par-poznamek-k-peci-radneho-hospodare-clenu-statutarniho-organu-na-prahu-rekodifikace-76933.html>
- [21] RIEDLOVÁ, M. Některé aspekty úpravy statutárního orgánu s.r.o. a a.s. po 1.1.2014 [citováno 2. 3. 2013]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/nektere-aspekty-statutarniho-organu-s-r-o-a-a-s-po-1-1-2014-pdx-/pravo.aspx?c=A120805_145517_pravo_vr
- [22] HAŠOVÁ, T. Do jaké výše ručí jednatelé za způsobenou škodu [citováno 14. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/do-jake-vyse-ruci-jednatele-za-zpusobenou-skodu/>
- [23] ČECH, P. Hlavní změny v obchodním zákoníku po 1. lednu 2012. Právní rádce 1/2012 [citováno 17. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.glatzova.com>
- [24] SOKOL, T. Odpovědnost členů statutárních orgánů dle trestního zákona. Právní rádce. [citováno 6. 2. 2013]. Dostupné z: [http://pravniradce.ihned.cz/c1-20768410-odpovednost-clenu-statutarnich-organu-dle-trestniho-zakona,](http://pravniradce.ihned.cz/c1-20768410-odpovednost-clenu-statutarnich-organu-dle-trestniho-zakona)

ODBORNÉ ČASOPISY

- [25] PRÁVNÍ ROZHLEDY
- [26] PRÁVNÍ RÁDCE
- [27] PRÁVO A BYZNYS
- [28] PRÁVO
- [29] MODERNÍ ŘÍZENÍ

PRÁVNÍ PŘEDPISY

- [30] Obchodní zákoník č. 513/1991 Sb.
- [31] Občanský zákoník č. 40/1964 Sb.
- [32] Zákoník práce č. 262/2006 Sb.
- [33] Zákon o živnostenském podnikání č. 455/1991 Sb.
- [34] Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) č. 182/2006 Sb.
- [35] Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. (účinný od 1. 1. 2014)
- [36] Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) č. 90/2012 Sb. (účinný od 1. 1. 2014)

JUDIKATURA

- [37] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 3. 2005, sp. zn. 4 Afs 24/2003
- [38] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003
- [39] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2004, sp. zn. Odo 34/2004
- [40] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 10. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1208/2005
- [41] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005
- [42] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006
- [43] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 31 Odo 11/2006

- [44] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007
- [45] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 5. 2007, sp. zn. 5 Tdo 433/2007
- [46] Nález Ústavního soudu ČR, zveřejněný pod č. 116/2008 Sb.
- [47] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 9. 12. 2010, sp. zn. 3 Ads 119/2010
- [48] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 11. 1998, sp. zn. 21 Cdo 11/98
- [49] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 11. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3061/2010